

*EASO praktiskā
rokasgrāmata.
Kvalificēšana
starptautiskajai
aizsardzībai*

EASO praktisko rokasgrāmatu sērija

2018

Ne Eiropas Patvēruma atbalsta birojs, ne personas, kas rīkojas Eiropas Patvēruma atbalsta biroja vārdā, neatbild par to, kā tiek izmantota šajā publikācijā iekļautā informācija.

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2019

© Eiropas Patvēruma atbalsta birojs, 2019

Atļauts reproducēt, norādot avotu.

Lai varētu izmantot vai reproducēt fotoattēlus vai citus materiālus, uz ko Eiropas Patvēruma atbalsta birojam nav autortiesību, atļauja jāprasa tieši autortiesību īpašniekam.

Print ISBN 978-92-9476-128-6 doi:10.2847/06258 BZ-02-18-902-LV-C
PDF ISBN 978-92-9476-137-8 doi:10.2847/124981 BZ-02-18-902-LV-N

EASO praktiskā
rokasgrāmata.
Kvalificēšana
starptautiskajai
aizsardzībai

*EASO praktisko rokasgrāmatu
sērija*

Saturs

Saīsinājumi	5
Ievads praktiskajā rokasgrāmatā par kvalificēšanu starptautiskajai aizsardzībai	5
KONTROLSARAKSTI	7
NORĀDĪJUMI	10
Vispārēji principi	11
Tiesiskais regulējums: Ženēvas konvencija un Kvalifikācijas direktīva	11
Individuālie apstākļi	12
Lēmumu pieņemšanas process	12
“Ārpus izcelsmes valsts” — personiskā un teritoriālā piemērojamība	13
Trešās valsts valstspiederīgais	13
Bezvalstnieks	13
Izcelsmes valsts noteikšanas nozīmība	14
Ārpus izcelsmes valsts	15
Bēgļa statuss — pamatotas bailes no vajāšanas	16
Vajāšana	16
1. Vai darbība ir pietiekami smags cilvēktiesību pārkāpums, kas izpaužas kādā no turpmāk norādītajiem veidiem?	17
2. Vai darbība ir saistošo cilvēktiesību pārkāpums vai pietiekami smags citu pamattiesību pārkāpums?	19
3. Vai izturēšanos var uzskatīt par vairāku pasākumu akumulāciju, kas rezultātā ietekmētu pieteikuma iesniedzēju līdzīgā veidā?	20
Pamatotas bailes	20
Bēgļa statuss — vajāšanas iemesli	22
Rase	22
Reliģija	22
Valstspiederība	23
Piederība noteiktai sociālai grupai	23
Kopējas pazīmes	23
Īpatnas identitātes uztvere	24
Politiskie uzskati	25
Saikne / “pamatojoties uz”	25
Alternatīvā aizsardzība	27
Reāls risks	27
Būtisks kaitējums	27
Nāvēssods vai tā izpilde	27
Spīdzināšana vai necilvēcīga vai pazemojoša izturēšanās vai sodīšana	28
Spīdzināšana	28
Necilvēcīga vai pazemojoša izturēšanās vai sodīšana	29
Smagi un individuāli draudi civiliedzīvotāja dzīvībai vai veselībai plaši izplatītas vardarbības dēļ starptautisku vai iekšēju bruņotu konfliktu gadījumā	30
Starptautisks vai iekšējs bruņots konflikts	30
Civiliedzīvotājs	31
Plaši izplatīta vardarbība	31
Smagi un individuāli draudi	32
Dzīvība vai veselība	32
Saikne (pamatojoties uz)	33

Starptautiskās aizsardzības vajadzības, kas rodas uz vietas (<i>sur place</i>)	34
Vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieki	35
Aizsardzība izcelsmes valstī	36
Aizsardzības dalībnieki	36
Aizsardzības kvalitāte.....	38
Efektivitāte	38
“Neierobežota laikā”	38
Pieejamība	38
Iekšējās aizsardzības alternatīva	39
Drošība izcelsmes valsts daļā	39
Piekļuve izcelsmes valsts daļai	40
Pamatotība attiecībā uz pieteikuma iesniedzēja uzturēšanos izcelsmes valsts daļā	40
Nevēlēšanās pieņemt izcelsmes valsts aizsardzību	41
PLŪSMAS DIAGRAMMAS	42
ATSAUCES	50
Saīsinājumi	51
Citi resursi	51
Atsauces uz tiesību aktiem un attiecīgā tiesu prakse.....	51
Vispārēji principi	51
Personiskā un teritoriālā piemērojamība	52
Bēgļa statuss: pamatotas bailes no vajāšanas	52
Vajāšanas iemesli: rase	53
Vajāšanas iemesli: reliģija	54
Vajāšanas iemesli: valstspiederība.....	54
Vajāšanas iemesli: piederība noteiktai sociālai grupai	54
Vajāšanas iemesli: politiskie uzskati.....	55
Saikne (pamatojoties uz).....	55
Alternatīvā aizsardzība: reāls būtiska kaitējuma risks	55
Alternatīvā aizsardzība: nāvēssods vai tā izpilde	56
Alternatīvā aizsardzība: spīdzināšana vai necilvēcīga vai pazemojoša izturēšanās vai sodīšana	56
Alternatīvā aizsardzība: smagi un individuāli draudi civiliedzīvotāja dzīvībai vai veselībai plaši izplatītas vardarbības dēļ starptautisku vai iekšēju bruņotu konfliktu gadījumā.....	57
Starptautiskās aizsardzības vajadzības, kas rodas uz vietas (<i>sur place</i>).....	57
Vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieki.....	57
Aizsardzības dalībnieki un aizsardzības kvalitāte	58
Iekšējās aizsardzības alternatīva.....	58

Saīsinājumi

- ✓ **PPD** — Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/32/ES par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai
- ✓ **EST** — Eiropas Savienības Tiesa
- ✓ **ECTK** — Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija
- ✓ **ECT** — Eiropas Cilvēktiesību tiesa
- ✓ **ŽK** — 1951. gada Ženēvas konvencija un 1967. gada Protokols par bēgļa statusu
- ✓ **ICJ** — Starptautiskā Tiesa
- ✓ **KD** — Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 13. decembra Direktīva 2011/95/ES par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu

Levads praktiskajā rokasgrāmatā par kvalificēšanu starptautiskajai aizsardzībai

Kāpēc šī praktiskā rokasgrāmata tika izstrādāta? “EASO praktiskā rokasgrāmata. Kvalificēšana starptautiskajai aizsardzībai” ir paredzēta kā praktisks rīks, kas visā Eiropas Savienībā un ārpus tās palīdz atbildīgajiem darbiniekiem ikdienas darbā.

Šī praktiskā rokasgrāmata ir izveidota, lai, nosakot, kurš ir kvalificējams starptautiskās aizsardzības piešķiršanai, palīdzētu pārbaudīt katru pieteikumu par starptautisko aizsardzību individuāli, objektīvi un taisnīgi, kā arī piemērojot vienus un tos pašus juridiskos kritērijus un kopējos standartus.

Šīs rokasgrāmatas sākumpunkts ir 1951. gada Ženēvas konvencijas un Kvalifikācijas direktīvas (Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 13. decembra Direktīva 2011/95/ES par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu) juridiskie noteikumi. Rokasgrāmata ir vēl viens solis uz priekšu šajā jomā, un tajā minētās juridiskās prasības ir pārveidotas par norādījumiem praktiķiem.

Kas ir ietverts šajā praktiskajā rokasgrāmatā? Šajā rokasgrāmatā uzmanība ir pievērsta jautājumam par personas kvalificēšanu starptautiskajai aizsardzībai saistībā ar bēgļa statusu un alternatīvo aizsardzību. Terminam “kvalificēšana” ir dota priekšroka, lai nodrošinātu atbilstību Kvalifikācijas direktīvā (KD) lietotajai terminoloģijai. Šim terminam ir tāda pati nozīme kā citos attiecīgos EASO izstrādātajos dokumentos izmantotajiem terminiem “atbilstība” un “iekļaušana”.

Rokasgrāmata tika izstrādāta, ņemot vērā pašreizējās sarunas par ierosināto kvalifikācijas regulu. Tomēr tās saturs pamatojas un atsaucas uz pašreizējās Kvalifikācijas direktīvas noteikumiem. Lasot šo rokasgrāmatu, lietotājam jebkurā laikā jāņem vērā, ka tā pamatojas uz attiecīgā spēkā esošā tiesību instrumenta atbilstīgajiem noteikumiem un ir ar tiem saistīta.

Rokasgrāmatā aplūkotas juridiskās prasības attiecībā uz kvalificēšanu starptautiskajai aizsardzībai, un tajā nav apsvērti faktiskās analīzes un novērtējuma jautājumi. Lai iegūtu norādījumus par minētajiem jautājumiem, lietotājam vajadzētu skatīt publikāciju “[EASO praktiskā rokasgrāmata. Personiskā intervija](#)” un jo īpaši publikāciju “[EASO praktiskā rokasgrāmata. Pierādījumu izvērtēšana](#)”.

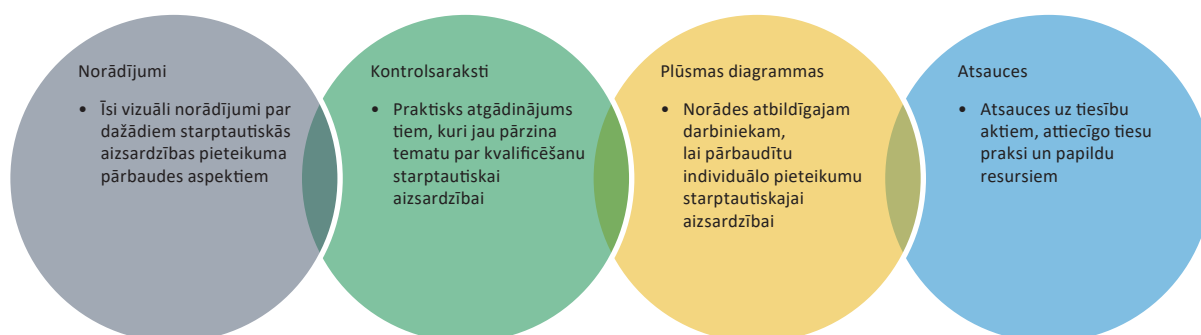
Turklāt šajā praktiskajā rokasgrāmatā nav ietverts jautājums par tādu personu izslēgšanu, par kurām secināts, ka tām nepienākas starptautiskā aizsardzība. Šajā jautājumā attiecīgie norādījumi ir atrodamī publikācijā “[EASO praktiskā rokasgrāmata. Izslēgšana](#)”. Šīs rokasgrāmatas tvērumā neietilpst arī sīki izskatīti jautājumi saistībā ar

izslēgšanu un bēgļa statusa aizsardzību saskaņā ar Ženēvas konvencijas 1. panta D punktu un Kvalifikācijas direktīvas 12. panta 1. punktu.

Kam būtu jāizmanto šī praktiskā rokasgrāmata? Šī rokasgrāmata galvenokārt ir paredzēta valsts atbildīgo iestāžu atbildīgajiem darbiniekiem, intervētājiem un lēmumu pieņēmējiem. Turklāt tā varētu būt noderīgs rīks politikas veidotājiem, kvalitātes speciālistiem un juridiskajiem konsultantiem, kā arī ikvienam, kas interesējas par kvalificēšanu starptautiskajai aizsardzībai ES kontekstā.

Praktiskā rokasgrāmata ir paredzēta dažādu pieredzes līmeņu atbildīgo darbinieku vajadzībām — gan tādiem darbiniekiem, kuri ir jauni un nepieredzējuši, gan tādiem, kuriem ir daudzu gadu pieredze. Rokasgrāmatas līmeņus un saturu var izmantot dažādi atkarībā no lietotāja vajadzībām.

Kā lietot šo praktisko rokasgrāmatu? Praktiskā rokasgrāmata ir veidota četros līmeņos, kurus var izmantot neatkarīgi vai savstarpēji saistītā veidā.

Papildus tam, ka šī praktiskā rokasgrāmata sniedz strukturētus norādījumus, to var uzskatīt par pašnovērtējuma rīku. To var izmantot arī kā kvalitātes uzraudzības un/vai instruēšanas rīku.

Kā šī praktiskā rokasgrāmata tika izstrādāta? Rokasgrāmatu izstrādāja ES+ valstu eksperti, un tās izveidē vērtīgu ieguldījumu sniedza Eiropas Komisija un Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos birojs (UNHCR). Tās izstrādi sekmēja un koordinēja EASO. Pirms rokasgrāmatas pabeigšanas visas ES+ valstis ar to iepazinās.

Kā praktiskā rokasgrāmata ir saistīta ar valstu tiesību aktiem un praksi? Rokasgrāmata ir juridiski nesaistošs konvergences rīks, kurā ir atspoguļoti kopīgie standarti, pieļaujot atšķirības valstu tiesību aktos, vadlīnijās un praksē.

Katra valsts iestāde rokasgrāmatā tam paredzētajās vietās var iekļaut attiecīgus tiesību aktus un vadlīnijas, lai nodrošinātu saviem atbildīgajiem darbiniekiem vienotus norādījumus par kvalificēšanu starptautiskajai aizsardzībai.

Kā šī praktiskā rokasgrāmata atbilst citiem EASO atbalsta rīkiem? EASO misija ir atbalstīt dalībvalstis, cita starpā nodrošinot kopīgu apmācību, kopīgus kvalitātes standartus un kopīgu izcelsmes valsts informāciju. Kā visi EASO atbalsta rīki šī “EASO praktiskā rokasgrāmata. Kvalificēšana starptautiskajai aizsardzībai” pamatojas uz kopējās Eiropas patvēruma sistēmas (KEPS) standartiem. Šī rokasgrāmata ir izstrādāta šajā pašā ietvarā un uzskatāma par papildinājumu citiem pieejamiem EASO rīkiem. Tās atbilstība šiem rīkiem ir bijis viens no galvenajiem apsvērumiem, jo īpaši attiecībā uz cieši saistītajiem EASO apmācību programmas moduļiem “Iekļaušana” un “Iekļaušanas padziļinātā kategorija”. Publikācija “Kvalificēšana starptautiskajai aizsardzībai (Direktīva 2011/95/ES) – juridiskā analīze” (ko saskaņā ar līgumu, kas noslēgts ar EASO, veica Starptautiskās Bēgļu tiesību tiesnešu asociācijas Eiropas nodaļa (IARLJ-Europe)) arī sniedza vērtīgu informāciju, kas sekmēja minētā rīka izstrādi.

Šī ir praktiska rokasgrāmata, kas izstrādāta EASO kvalitātes matricas procesā, un tā būtu jāizmanto kopā ar citiem pieejamiem praktiskiem rīkiem, kas atrodami šajā tīmekļa vietnē: <https://www.easo.europa.eu/practical-tools>.

KONTROLSARAKSTI

- ▶ *Praktisks atgādinājums tiem, kuri jau pārzina tematu par kvalificēšanu starptautiskai aizsardzībai*
- ▶ *Izmantojiet hipersaites, lai iegūtu papildu norādījumus par konkrētu tematu!*

Vispārēji principi

- Piemērojiet juridiskos noteikumus apstiprinātajiem būtiskajiem faktiem un riska novērtējuma rezultātiem.
- Atcerieties, ka kvalificēšana par bēgli būtu vienmēr jāpārbauda vispirms.
- Atcerieties, ka aizsardzības vajadzības var arī rasties uz vietas.
- Pārbaudiet katru lietu individuāli, objektīvi un taisnīgi.

“Ārpus izcelsmes valsts” — personiskā un teritoriālā piemērojamība

- Nosakiet pieteikuma iesniedzēja valstspiederības valsti vai iepriekšējās pastāvīgās dzīvesvietas valsti.

Bēgļa statuss — pamatotas bailes no vajāšanas

Vajāšana

Novērtējiet, vai konkrēto

ēta izturēšanās būtu uzskatāma par vajāšanu, apsverot šādus jautājumus:

- Vai darbība ir pietiekami smags cilvēktiesību pārkāpums, kas izpaužas kādā no veidiem, kas *inter alia* minēti Kvalifikācijas direktīvas 9. panta 2. punktā?
- Vai šī darbība ir saistošo cilvēktiesību pārkāpums vai pietiekami smags citu pamattiesību pārkāpums?
- Vai izturēšanos var uzskatīt par dažādu pasākumu akumulāciju, kas rezultātā ietekmētu pieteikuma iesniedzēju līdzīgā veidā?

Pamatotas bailes

- Novērtējiet, vai pieteikuma iesniedzējam ir pamatotas bailes:
 - Izvērtējiet visus būtiskos faktus, kas ir apstiprināti, un konstatējiet, vai pastāv iepriekš notikusi vajāšana vai ar to saistīti draudi.
 - Attiecīgā gadījumā saskaņā ar valsts praksi izvērtējiet, vai vajāšana, kas notikusi iepriekš, ir bijusi tik nežēlīga, ka, pat ja tā neatkārtotos, tās nodarītais kaitējums ir uzskatāms par pastāvīgu.
 - Analizējiet to, vai ir sasniegts “pamatotu (baiļu)” sliekšnis (pamatota iespējamība).

Bēgļa statuss — vajāšanas iemesli

Pārbaudiet, vai vajāšana, kura izraisījusi pieteikuma iesniedzēja bailes, ir saistīta ar kādu no turpmāk minētajiem (faktiskajiem vai nosacītajiem) iemesliem:

☐ rase	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ādas krāsa ▪ izcelsme ▪ piederība noteiktai etniskai grupai
☐ reliģija	<ul style="list-style-type: none"> ▪ teisma, neteisma un ateisma uzskatu esamība ▪ piedalīšanās vai nepiedalīšanās oficiālos privātos vai publiskos dievkalpojumos vienatnē vai kopā ar citiem ▪ piedalīšanās vai nepiedalīšanās citās reliģiskās darbībās vai uzskatu izteikšanā ▪ piedalīšanās vai nepiedalīšanās tādos personīgas vai grupas uzvedības veidos, kuru pamatā ir vai kurus obligāti nosaka reliģiska ticība
☐ valstspiederība	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pilsonība vai tās trūkums ▪ kultūras identitāte ▪ etniskā identitāte ▪ valodas identitāte ▪ kopēja ģeogrāfiskā vai politiskā izcelsme ▪ attiecības ar citas valsts iedzīvotājiem
☐ piederība noteiktai sociālai grupai	<ul style="list-style-type: none"> ▪ piemīt vai tiek uzskatīts, ka piemīt kopīgas pazīmes, un ▪ ir vai tiek uzskatīts, ka piemīt īpatna identitāte

Bēgļa statuss — vajāšanas iemesli

☐ politiskie uzskati	▪ ir viedoklis, doma vai pārliecība par jautājumu, kas saistīts ar potenciālajiem vajāšanas dalībniekiem un viņu politiku vai metodēm, neatkarīgi no tā, vai pieteikuma iesniedzējs rīkojies saskaņā ar šo viedokli, domām vai pārliecību vai ne
- Apstipriniet, ka pastāv saikne starp (faktiskajām vai nosacītajām) pazīmēm un vajāšanu, kas izraisījusi bailes.

Alternatīvā aizsardzība

Reāls risks

- Izvērtējiet visus būtiskos faktus, kas ir apstiprināti, un konstatējiet, vai ir bijis iepriekš radīts būtisks kaitējums vai ar to saistīti draudi.
- Attiecīgā gadījumā saskaņā ar valsts praksi izvērtējiet, vai iepriekš radītais būtiskais kaitējums ir bijis tik nežēlīgs, ka nodarītais kaitējums, pat ja tas netiktu atkārtots, ir uzskatāms par pastāvīgu.
- Analizējiet, vai ir sasniegts "reāla riska" sliekšnis (pamatota iespējamība).

Būtisks kaitējums

Novērtējiet, vai pastāv reāls šāda būtiska kaitējuma risks:

- nāvessods vai tā izpilde;
- pieteikuma iesniedzēja spīdzināšana vai necilvēcīga pazemojoša izturēšanās pret viņu, vai necilvēcīga vai pazemojoša sodīšana izcelsmes valstī;
- smagi un individuāli draudi civiliedzīvotāja dzīvībai vai veselībai plaši izplatītas vardarbības dēļ starptautisku vai iekšēju bruņotu konfliktu gadījumā.

Vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieki

- Nosakiet vajātāju vai būtiska kaitējuma nodarītāju.

Aizsardzība izcelsmes valstī

Aizsardzības dalībnieki

- Izvērtējiet, kurš varētu būt iespējamais aizsardzības dalībnieks:
- valsts;
 - partijas vai organizācijas, ieskaitot starptautiskas organizācijas, kas kontrolē valsti vai būtisku valsts teritorijas daļu.

Konstatējiet, vai šis dalībnieks:

- **ir spējīgs** nodrošināt aizsardzību, kas ir:
 - efektīva;
 - neierobežota laikā;
 - pieejama;
- **vēlas** nodrošināt aizsardzību pieteikuma iesniedzējam.

Iekšējās aizsardzības alternatīva

- Apsveriet, vai ir kāda izcelsmes valsts teritorijas konkrēta daļa, kur pieteikuma iesniedzējam nav pamatoti jābaidās no vajāšanas vai nepastāv būtiska kaitējuma risks, vai ir pieejama aizsardzība pret vajāšanu vai būtisku kaitējumu.
- Analizējiet to, vai šī valsts daļa ir:
 - droša;
 - tāda, kurai var piekļūt;
 - tāda, par kuru var pamatoti uzskatīt, ka pieteikuma iesniedzējs tajā var arī uzturēties.

NORĀDĪJUMI

- ▶ *Īsi un vizuāli norādījumi attiecībā uz dažādiem starptautiskās aizsardzības pieteikuma pārbaužu aspektiem*
- ▶ *Izmantojiet ierakstīšanai paredzētās brīvās atstarpes, lai pievienotu atsauces uz valsts tiesību aktiem, vadlīnijām un praksi!*

Vispārēji principi [\[atpakaļ uz kontrolsarakstu\]](#)

Tiesiskais regulējums: Ženēvas konvencija un Kvalifikācijas direktīva

Ir jāuzsver, ka jautājums par starptautisko aizsardzību tiek apsvērts tikai tādā gadījumā, ja nepastāv izcelsmes valsts aizsardzība, tādējādi starptautiskā aizsardzība aizstāj valsts aizsardzību.

1951. gada Ženēvas Konvencija par bēgļu statusu un tās 1967. gada protokols ir galvenie starptautiskie juridiskie instrumenti starptautiskās aizsardzības jomā, jo īpaši attiecībā uz bēgļa statusu un neizraidīšanas principu. Pēc tam, līdz ar KD pieņemšanu, Eiropas Savienībā tika ieviesta jauna aizsardzības forma — alternatīvā aizsardzība. KD ir noteikti juridiskie kritēriji kvalificēšanai par personu, kas tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību, un tajā ir tālāk attīstīti kritēriji bēgļa statusa noteikšanai. Attiecībā uz bēgļa statusu KD noteikumu īstenošanai būtu jāpamatojas uz Ženēvas konvencijas pilnīgu un visietverošu piemērošanu.

Bēgļa statuss un alternatīvā aizsardzība saskaņā ar KD.

“Bēglis” ir:

trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kas, pamatoti baidoties no vajāšanas rases, reliģijas, tautības, politisko uzskatu vai piederības kādai noteiktai sociālai grupai dēļ, atrodas ārpus valsts, kuras valstspiederīgais viņš ir, vai ārpus savas agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valsts un kas nespēj vai šādu baiļu dēļ nevēlas pieņemt minētās valsts aizsardzību vai, atrazdamies ārpus savas agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valsts, to pašu iepriekš minēto iemeslu dēļ nevar vai šādu baiļu dēļ nevēlas tajā atgriezties, un uz kuru neattiecas 12. panta [izslēgšana].

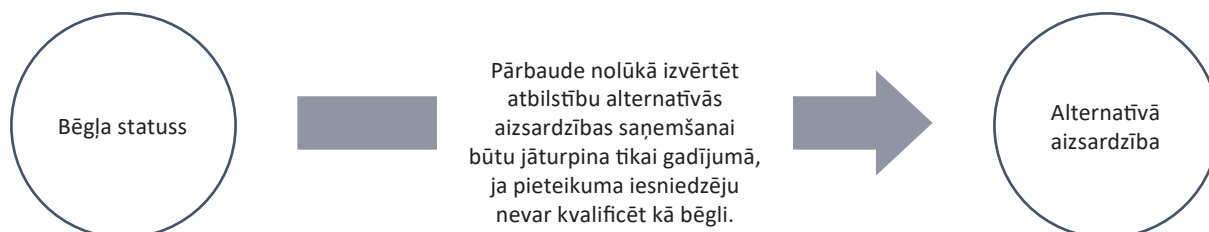
- KD 2. panta d) punkts

“Persona, kas tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību” ir:

trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, ko nevar kvalificēt kā bēgli, bet attiecībā uz kuru ir sniegts pietiekams pamatojums, lai uzskatītu, ka attiecīgā persona, ja tā atgrieztos savā izcelsmes valstī, vai ja bezvalstnieks atgrieztos savas agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valstī, tam draudētu reāls risks ciest būtisku kaitējumu, kā noteikts 15. pantā [nāvēsods vai tā izpilde; spīdzināšana, necilvēcīga vai pazemojoša attieksme vai sods; smagi un individuāli draudi civiliedzīvotāja dzīvībai vai veselībai plaši izplatītas vardarbības dēļ starptautisku vai iekšēju bruņotu konfliktu gadījumā], un uz kuru neattiecas 17. panta 1. un 2. punkts [izslēgšana], un kas nevar vai šāda riska dēļ nevēlas pieņemt minētās valsts aizsardzību.

- KD 2. panta f) punkts

Kvalificēšana par bēgli būtu vienmēr jāpārbauda vispirms. [\[atpakaļ uz kontrolsarakstu\]](#)

Individuālie apstākļi [atpakaļ uz kontrolosarakstu]

Kvalifikācijas direktīva
4. pants

Starptautiskās aizsardzības pieteikumu pārbaude un lēmumu pieņemšana vienmēr būtu jāveic individuāli, objektīvi un taisnīgi.

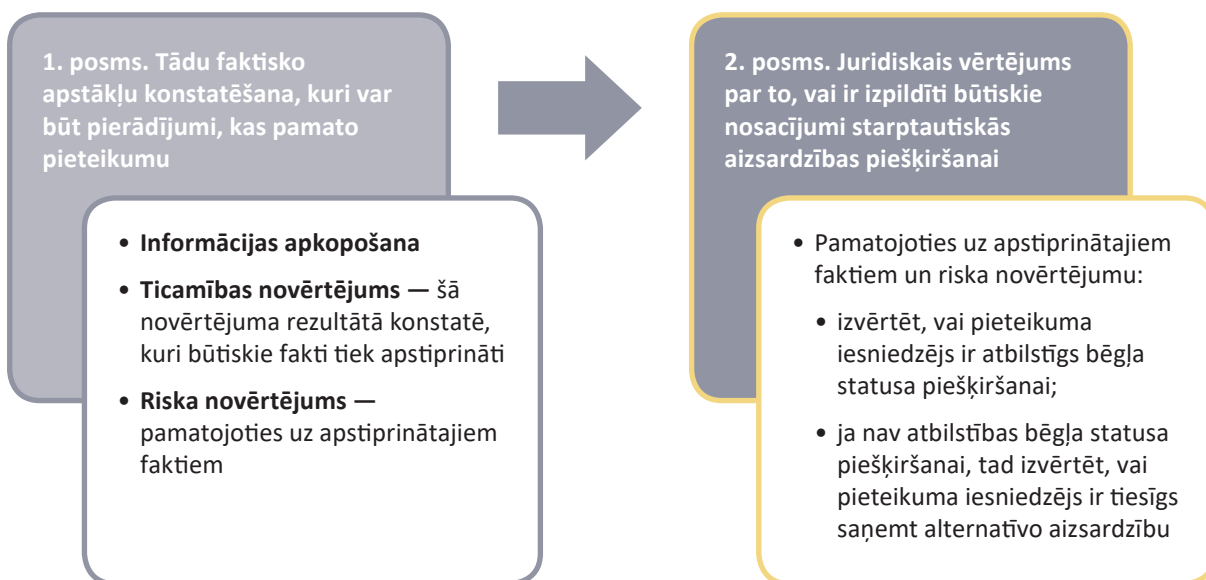
Analizējot katru gadījumu atsevišķi, būtu jāņem vērā šādi būtiski elementi:

- visi būtiskie elementi, kas attiecas uz izcelsmes valsti laikā, kad tiek pieņemts lēmums par pieteikumu;
- notikumi vai draudi, ar kādiem pieteikuma iesniedzējam bija jāsaskaras vai ar kādiem tam varētu nākties saskarties;
- pieteikuma iesniedzēja individuālais stāvoklis, tostarp tādi faktori kā izcelsme, dzimums un vecums;
- aizsardzības pieejamība un iespējas to saņemt izcelsmes valstī.

Aizsardzības vajadzības vispirms tiek izvērtētas saistībā ar pieteikuma iesniedzēja dzīvesvietas apgabalu izcelsmes valstī. Izcelsmes valstī dzīvesvietas apgabalu nosaka, pamatojoties uz to, cik spēcīga ir saikne ar konkrētu šīs valsts apgabalu. Dzīvesvietas apgabals var būt apgabals, kurā pieteikuma iesniedzējs dzimis vai audzis, vai cits apgabals, kurā viņš/viņa ir uzturējies(-usies) un dzīvojis(-usi), tādējādi esot ciešā saiknē ar to.

Lēmumu pieņemšanas process [atpakaļ uz kontrolosarakstu]

Lēmumu pieņemšanas procesu var uzskatīt par divposmu procesu — pierādījumu izvērtēšana (faktu konstatēšana) un juridiskais novērtējums (tiesību aktu piemērošana). Pēc faktisko apstākļu konstatēšanas (skatiet publikāciju “EASO praktiskā rokasgrāmata. Pierādījumu izvērtēšana”) atbildīgais darbinieks izvērtē, vai ir izpildīti KD noteiktie būtiskie nosacījumi starptautiskās aizsardzības piešķiršanai. Šajā praktiskajā rokasgrāmatā uzmanība tiek pievērsta otrajam posmam.

Lēmumu pieņemšanas posmi saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas (EST) spriedumu lietā *M. pret Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General* (Lieta C-277/11)

1. posma nobeigumā ir skaidri jāsaprot, kuri būtiskie fakti tiek apstiprināti (ticamības novērtējums), un, pamatojoties uz tiem, — cik liela ir iespējamība, ka pieteikuma iesniedzējs varētu būt pakļauts rīcībai, ko varētu uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu (riska novērtējums).

2. posmā atbildīgā darbinieka uzdevums ir piemērot šiem apstiprinātajiem būtiskajiem faktiem, kā arī riska novērtējuma rezultātiem attiecīgos tiesību aktu noteikumus, kā tas izklāstīts šajā rokasgrāmatā.

“Ārpus izcelsmes valsts” — personiskā un teritoriālā piemērojamība [atpakaļ uz kontrolsarakstu]

Personiskā
piemērojamība

- Saskaņā ar terminu “bēglis” un “persona, kas tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību” definīciju KD personiskā piemērojamība attiecas tikai uz **trešo valstu valstspiederīgajiem vai bezvalstniekiem**.

Teritoriālā
piemērojamība

- “Izcelsmes valsts” attiecas uz valstspiederības valsti vai valstīm vai — bezvalstnieku gadījumā — uz agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valsti. Personai būtu jāatrodas **ārpus izcelsmes valsts**.

Trešās valsts valstspiederīgais

Atsauce “trešās valsts valstspiederīgais” paredz, ka uz ES dalībvalstu valstspiederīgajiem neattiecas KD personiskā piemērojamība.

Būtu skaidri jānorāda, ka ikvienam ir tiesības pieteikties starptautiskajai aizsardzībai. Tomēr saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību konsolidētās versijas 24. protokolu par patvērumu Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņiem: “*Nemot vērā pamattiesību un pamatbrīvību aizsardzības līmeni Eiropas Savienības dalībvalstīs, visos juridiskajos un praktiskajos jautājumos, kas saistīti ar patvēruma lietām, tās uzskatāmas par drošām mītneszemēm.*”

Īpaši apsvērumi

ES dalībvalstu pilsoņu pieteikumu pārbaude. Lai gan praksē šāds gadījums būtu retums, minētajā protokolā ir paredzēts, ka pieteikumus, ko iesnieguši ES dalībvalstu pilsoņi, var “*ņemt vērā vai pasludināt, ka to izskatīšana ir pieļaujama citā dalībvalstī*” dažos konkrētos apstākļos. Pilnu tekstu skatiet [šeit](#).

Bezvalstnieki, kuru agrākā pastāvīgā dzīvesvieta bijusi citā ES dalībvalstī. Būtu jāatzīmē, ka bezvalstnieki, kuru (agrākā) pastāvīgā dzīvesvieta bijusi ES dalībvalstī, nav konkrēti iekļauti 24. protokola darbības jomā.

Bezvalstnieks

Konvencijā par bezvalstnieka statusu definēts, ka “bezvalstnieks” ir “persona, kurai nav nevienas valsts piederības saskaņā ar spēkā esošajiem valstu likumiem”. Principi, kas regulē bezvalstnieka statusa noteikšanu, ir jāsecina no starptautiskajiem tiesību aktiem.

Aizsardzība, kas saskaņā ar KD tiek nodrošināta bezvalstniekiem, ir tāda pati kā trešo valstu valstspiederīgajiem nodrošinātā aizsardzība.

Īpaši apsvērumi

Būtu svarīgi ņemt vērā **Ženēvas konvencijas 1. panta D punktu un KD 12. panta 1. punktu**, kas attiecas uz aizsardzību vai palīdzību, ko sniedz Apvienoto Nāciju Organizācijas struktūras vai aģentūras, izņemot Apvienoto Nāciju Organizācijas Augsto komisāru bēgļu jautājumus.

Ja šāda aizsardzība vai palīdzība jebkādu iemeslu dēļ izbeigta, līdz galam nenokārtojot šādu personu stāvokli saskaņā ar attiecīgajām Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās asamblejas rezolūcijām, minētās personas paša šā fakta dēļ ir tiesīgas gūt labumu no KD.

Saskaņā ar dažu valstu tiesisko regulējumu personas var arī saņemt aizsardzību, pamatojoties vienīgi uz bezvalstniecības faktu.

Valsts tiesību akti un prakse

Izcelsmes valsts noteikšanas nozīmība [atpakaļ uz kontrolesarakstu]

Valstspiederības valsts vai agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valsts noteikšanai ir izšķiroša nozīme.

Lai gan daudzos gadījumos pieteikuma iesniedzēja izcelsmes valsts nav strīdus jautājums, ir gadījumi, kad tas ir pārbaudes pamatjautājums. Šajā sakarībā atbildīgie darbinieki var ņemt vērā šādus elementus:

- Katra valsts saskaņā ar tās tiesību aktiem nosaka, kuras personas ir šīs valsts valstspiederīgie.
- Tomēr valstspiederības konstatēšana ietver ne tikai atsaukšanos uz attiecīgās izcelsmes valsts valstspiederību regulējošiem tiesību aktiem.
- Būtu jāņem vērā izcelsmes valsts informācija gan par tiesību aktiem, gan par praksi.

Valstspiederības valsts

- Ja ir konstatēts, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējs ir bezvalstnieks, jānosaka agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valsts.
- “Pastāvīgā dzīvesvieta” nozīmē, ka persona ir likumīgi vai nelikumīgi dzīvojusi attiecīgajā valstī.
- Novērtējumā būtu jāņem vērā uzturēšanās ilgums attiecīgajā valstī, šis uzturēšanās biežums, kā arī konkrētās personas saistība ar minēto valsti.
- Bezvalstniekam var būt vairāk nekā viena agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valsts.

Pastāvīgās dzīvesvietas valsts

Īpaši apsvērumi

Divu vai vairāku valstu valstspiederība. Ja pieteikuma iesniedzējam ir divu vai vairāku valstu valstspiederība, ir jāizvērtē, vai šo personu var aizsargāt kāda no viņa/viņas valstspiederības valstīm. Ja pieteikuma iesniedzējam ir pieejama aizsardzība kādā no viņa/viņas valstspiederības valstīm, netiek uzskatīts, ka viņam vai viņai ir nepieciešama starptautiskā aizsardzība.

Valstspiederīgie, kuru dzīvesvieta ir citā valstī. Vēl viena iespēja ir tāda, ka pieteikuma iesniedzējam ir noteiktas valsts valstspiederība, bet viņš/viņa ir ilgstoši dzīvojis(-usi) citā valstī. Šādos gadījumos atbildīgajam darbiniekam būtu jāizvērtē, vai pieteikuma iesniedzējs jākvalificē kā bēglis, vai viņam/viņai ir nepieciešama alternatīvā aizsardzība saistībā ar viņa/viņas valstspiederības valsti.

Tomēr fakts, ka pieteikuma iesniedzējs ir dzīvojis citur, var būt būtisks, ja tiek izvērtēta jēdziena “droša trešā valsts” piemērojamība.

Atteikšanās no valstspiederības. Ja pieteikuma iesniedzējs apgalvo, ka viņš vai viņa ir atteicies(-kusi) no savas valstspiederības, atbildīgajam darbiniekam jāizvērtē, kādi noteikumi konkrētajā valstī attiecas uz atteikšanos no valstspiederības, kā arī tas, vai pieteikuma iesniedzēja veiktās darbības varēja izraisīt faktisku valstspiederības zaudēšanu. Pēdējā minētajā gadījumā un ja pieteikuma iesniedzējam nav citas valstspiederības, viņš vai viņa būtu jāuzskata par bezvalstnieku(-ci).

Ārpus izcelsmes valsts

Apzīmējums “*ārpus izcelsmes valsts*” ir pilnībā fizisks prombūtnes kritērijs.

Direktīvā 2013/32/ES par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (Patvēruma procedūru direktīva, PPD) sīkāk norādīts, ka tās noteikumus piemēro starptautiskās aizsardzības pieteikumiem, kas sagatavoti teritorijā, tostarp pie dalībvalsts robežas, teritoriālajos ūdeņos vai tranzīta zonās.

Tas nozīmē, ka attiecībā uz personu, kura, piemēram, atrodas savā izcelsmes valstī, piesakās ārvalstu vēstniecībā aizsardzības saņemšanai, neattiektos KD un PPD teritoriālā piemērojamība.

Bēgļa statuss — pamatotas bailes no vajāšanas [atpakaļ uz kontrolesarakstu]

Vajāšana

Ženēvas konvencija	Kvalifikācijas direktīva	Valsts tiesību akti
1. panta A punkta 2. daļa	9. pants 4. panta 4. punkts	

Ženēvas konvencijā nav definēts jēdziens “vajāšana”. Šim jēdzienam ir elastīga, pielāgojama nozīme, un tas ir pietiekami atvērts, lai raksturotu pastāvīgi mainīgos vajāšanas veidus.

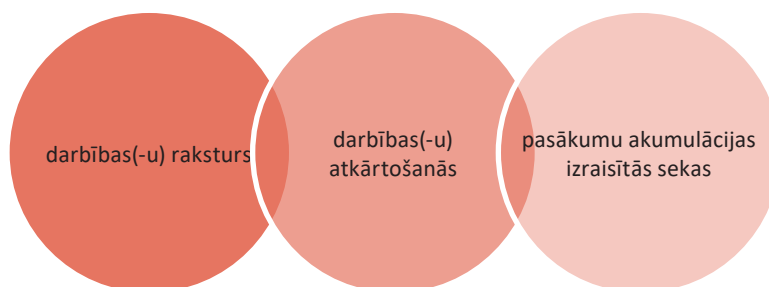
Lai darbība tiktu uzskatīta par vajāšanu KD nozīmē, šādai darbībai jābūt:

a) **pietiekami smagai** tās rakstura vai biežuma dēļ, lai tā veidotu **cilvēka pamattiesību smagu pārkāpumu**, jo īpaši tādu tiesību, no kuru aizsardzības nevar atkāpties saskaņā ar ECTK 15. panta 2. punktu,

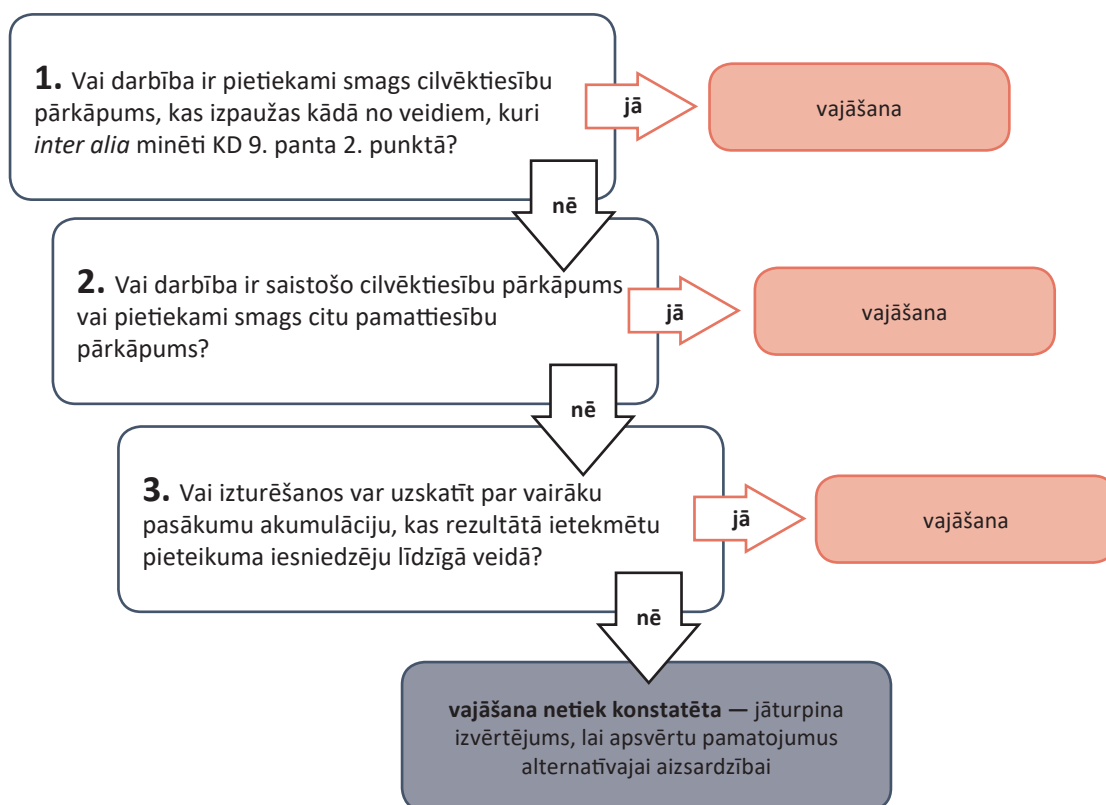
vai

b) **vairāku pasākumu**, tostarp cilvēktiesību pārkāpumu, akumulācijai, kas ir pietiekami smagi, lai ietekmētu indivīdu **līdzīgā veidā**, kā minēts pirmajā punktā.

Tādēļ ne visos gadījumos slikta izturēšanās nozīmē vajāšanu. Lai novērtētu to, vai ir sasniegts vajāšanas līmenis, būtu jāņem vērā šādi elementi:

Lai noteiktu, vai konkrēta izturēšanās ir uzskatāma par vajāšanu, atbildīgie darbinieki var izmantot praktisku pieeju, kurai ir šādi trīs soļi:

Turpmāk ir sniegts šo soļu sīkāks skaidrojums. To mērķis ir praktiskas palīdzības sniegšana atbildīgajiem darbiniekiem. Lai konstatētu, ka izturēšanās būtu uzskatāma par vajāšanu, tai vienmēr jāsasniedz tāda smaguma pakāpe, kas ir saskaņā ar KD 9. panta 1. punktu.

1. Vai darbība ir pietiekami smags cilvēktiesību pārkāpums, kas izpaužas kādā no turpmāk norādītajiem veidiem? [\[atpakaļ uz kontrolosarakstu\]](#)

KD 9. panta 2. punktā ir īpaši minēti noteikti veidi, kurus *inter alia* var kvalificēt kā vajāšanu, ja ir sasniegta KD 9. panta 1. punkta a) vai b) apakšpunktā norādītā smaguma pakāpe:

- a) **Fiziskas vai garīgas vardarbības darbības, ieskaitot seksuālu vardarbību:** fiziskas vai garīgas vardarbības darbības ir kvalificējas kā vajāšana, ja tām piemīt tāda intensitāte, ka tās rada būtisku kaitējumu personas fiziskajai integritātei vai garīgajām spējām neatkarīgi pieņemt lēmumus.
- b) **Tiesiski, administratīvi, policijas un/vai tiesu iestāžu pasākumi, kas paši par sevi ir diskriminējoši vai kas tiek īstenoti diskriminējošā veidā.**
- c) **Apsūdzība vai sods, kas ir nesamērīgs vai diskriminējošs.**

Īpaši apsvērumi

Vai apsūdzību var kvalificēt kā vajāšanu?

Tā kā starptautiskā aizsardzība nav paredzēta tam, lai dotu iespēju personām savā izcelsmes valstī izvairīties no tiesas, apsūdzība vai sods par noziedzīgu nodarījumu parasti nebūtu iemesls, lai personu kvalificētu kā bēgli.

Tomēr apsūdzību varētu kvalificēt kā vajāšanu un tās rezultātā personu varētu kvalificēt kā bēgli, ja tiek apstiprināts vismaz viens no turpmāk sniegtajiem nosacījumiem un ja sekas sasniedz noteikto smaguma pakāpi:

- apsūdzība ir veikta, pārkāpjot pienācīgu tiesvedības procesu;
- tā ir diskriminējoša. Tam nepārprotams piemērs būtu apsūdzība, pamatojoties uz rasi, reliģiju, tautību, piederību noteiktai sociālai grupai, politisko pārliecību;

- sods ir īstenots diskriminējošā veidā;
- sods ir nesamērīgs;
- sods ir uzskatāms par vajāšanu.

Būtu arī jāatzīmē, ka vienlaikus ar bailēm no apsūdzības pieteikuma iesniedzējam var būt pamatotas bailes no vajāšanas, kurai pamatā ir citi iemesli. Šādos gadījumos īpaša uzmanība būtu jāpievērš iespējamai izslēgšanas izvērtēšanai.

d) juridiskas pārsūdzības atteikums, kā rezultātā tiek piespriests nesamērīgs vai diskriminējošs sods;

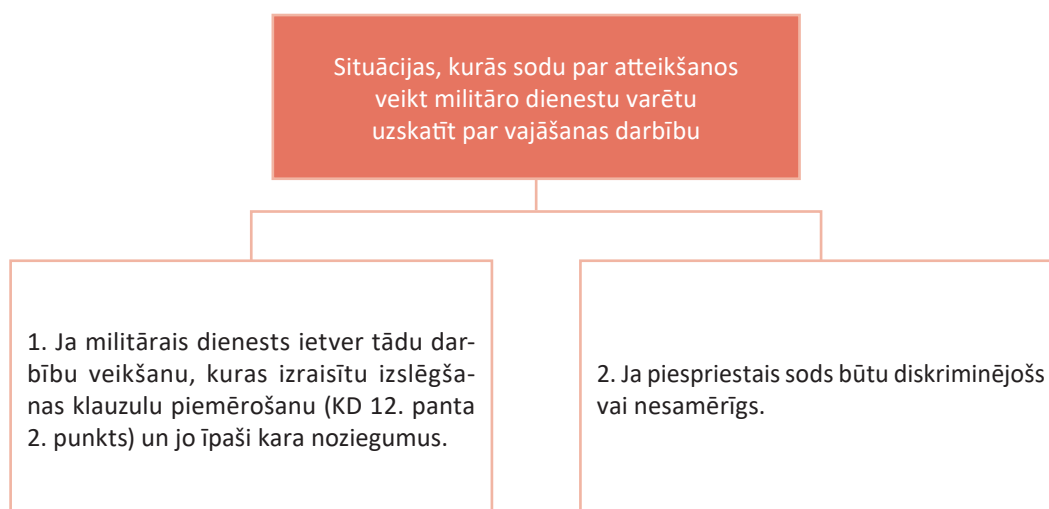
e) apsūdzība vai sods par atteikšanos veikt militāro dienestu konflikta laikā, ja militāra dienesta veikšana ietvertu noziegumu vai tādu darbību izdarīšanu, uz ko attiecas izslēgšanas pamatojuma noteikumi.

Īpaši apsvērumi

Vai sodu par atteikšanos veikt militāro dienestu var kvalificēt kā vajāšanu?

Ir divas situācijas, kurās sodu par atteikšanos veikt militāro dienestu varētu uzskatīt par vajāšanas darbību.

Pirmais scenārijs ir īpaši ietverts kā iespējamais vajāšanas veids saskaņā ar KD 9. panta 2. punktu.

Tajā ietvertas situācijas, kurās pieteikuma iesniedzējs kara noziegumu veikšanā būtu piedalījies vienīgi netiešā veidā, piemēram, sniedzot tādu atbalstu, kas būtiski ietekmē šādu noziegumu sagatavošanu vai izdarīšanu. Turklāt tas attiecas ne tikai uz tādām situācijām, kurās ir konstatēts jau izdarīts kara noziegums, bet arī uz situācijām, kad pastāv pietiekama iespējamības pakāpe, lai rastos reāls risks tikt iesaistītam(-ai) šādu noziegumu izdarīšanā.

Izvērtējumā būtu arī jāņem vērā tas, vai attiecībā uz atteikšanos veikt militāro dienestu ir bijusi pieejama kāda alternatīva, kuru izmantojot pieteikuma iesniedzējs būtu varējis izvairīties no līdzdalības iespējamajos kara noziegumos.

Papildu norādījumi par militāru dezertēšanu ir sniegti sadaļā “Vajāšanas iemesli” (politiskie uzskati).

f) Darbības, kas īpaši vērstas pret kādu dzimumu vai pret bērniem.

Darbības, kas īpaši vērstas pret kādu dzimumu vai pret bērniem, var ietvert, piemēram, seksuālo vardarbību, dzimumorgānu kropļošanu, piespiedu abortu un sterilizācijas veikšanu u. c. Šādu darbību veikšanas iemesli var būt dažādi, tostarp tādi, kas saistīti ar rasi, reliģiju, tautību, politiskajiem uzskatiem. Tās var arī būt pamatotas uz dzimumu un piederību noteiktai sociālai grupai (skatiet turpmāk sniegtos īpašos apsvērumus sadaļā “Vajāšanas iemesli” (piederība noteiktai sociālai grupai)).

Darbības, kas īpaši vērstas pret bērniem var ietvert, piemēram, nepilngadīgo vervēšanu bruņotajos spēkos, bērnu tirdzniecību, bērnu prostitūciju u. c. Tās var ietvert tādu īpašo bērna tiesību pārkāpumus, kas noteiktas [Konvencijā par bērna tiesībām](#) un tās fakultatīvajos protokolos.

Ja darbība neatbilst vienam vai vairākiem iepriekš norādītajiem nosacījumiem, atbildīgajam darbiniekam tomēr būtu jāpāriet uz izvērtēšanu saskaņā ar 2. soli.

2. Vai darbība ir saistošo cilvēktiesību pārkāpums vai pietiekami smags citu pamattiesību pārkāpums? [\[atpakaļ uz kontrolosarakstu\]](#)

a) Kuras tiesības?

“**Saistošās cilvēktiesības**” attiecas uz tiesībām, kas ir absolūtas un kuras nedrīkst pakļaut nekādām atkāpēm pat kara vai ārkārtas stāvokļa gadījumā. Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (ECTK) 15. panta 2. punktā norādītas tās tiesības, kuras nedrīkst pārkāpt nekādos apstākļos.

Tiesības uz dzīvību (izņemot nāves gadījumus tiesiskas karadarbības rezultātā)

Spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas aizliegums

Verdzības un turēšanas nebrīvē aizliegums

Likumības princips krimināltiesībās (noziegumu nevar uzskatīt par izdarītu, kā arī nevar piespriest sodu, ja nav spēkā esošu krimināltiesību noteikumu)

Citas “cilvēku pamattiesības” var atvasināt no tādiem būtiskiem cilvēktiesību instrumentiem kā:

- Vispārējā cilvēktiesību deklarācija;
- Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (*ICCPR*): varētu atzīmēt, ka *ICCPR* arī minēts, ka noteiktām tiesībām nav paredzētas atkāpes. Papildus ECTK 15. panta 2. punktā minētajām tiesībām tās ietver:
 - aizliegumu atņemt brīvību, pamatojoties uz to, ka viņš/viņa nav spējīgs(-a) izpildīt kādu līgumsaistību;
 - atzīšanu par personu likuma priekšā, lai kur šī persona atrastos;
 - domu, apziņas un reliģijas brīvību: brīvībai nodoties reliģijai vai pārliecībai var būt vienīgi tādi ierobežojumi, kas noteikti likumā un nepieciešami sabiedriskās drošības, kārtības, veselības un morāles, kā arī citu personu pamattiesību un pamatbrīvību aizsardzībai;
- Starptautiskā konvencija par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu;
- Konvencija par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu;
- Konvencija par bērna tiesībām;
- Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām.

Tas, vai minētajos instrumentos uzskaitītās cilvēktiesības var uzskatīt par kvalificējamām kā “pamata” cilvēktiesības, būs jānosaka, analizējot, vai minētajām tiesībām ir būtiski svarīga nozīme un vai tās ir neatdalāmi saistītas ar katru personu.

b) Kādā smaguma pakāpē?

Lai izvērtētu to, vai pamattiesību pārkāpums ir pietiekami smags, atbildīgajam darbiniekam jāapsver, vai un kādā mērā sliktā izturēšanās ietekmē iespēju baudīt attiecīgās tiesības.

Ja darbība neatbilst iepriekš minētajiem nosacījumiem, atbildīgajam darbiniekam būtu jāpāriet uz 3. soli.

3. Vai izturēšanos var uzskatīt par vairāku pasākumu akumulāciju, kas rezultātā ietekmētu pieteikuma iesniedzēju līdzīgā veidā? [\[atpakaļ uz kontrolosarakstu\]](#)

Par vajāšanu var uzskatīt arī izturēšanos, kas ir tādu dažādu pasākumu akumulācija, kuri, kopā ņemot, — un dažreiz apvienojumā ar citiem negatīviem personīgiem apstākļiem un/vai ņemot vērā vispārējo kontekstu — ietekmē personu līdzīgā veidā kā viņa/viņas pamattiesību pārkāpums.

“Līdzīgā veidā” nenozīmē “tādā pašā veidā”, un var pietikt ar zemāku pārkāpuma smaguma pakāpi. Vērtējums jāveic katrā gadījumā atsevišķi un ņemot vērā pieteikuma iesniedzēja individuālos apstākļus.

Šie dažādie pasākumi var, piemēram, pārkāpt tādas pieteikuma iesniedzēja ekonomiskās, sociālās un kultūras tiesības kā tiesības uz izglītību, veselību, darbu, sociālo drošību, līdzdalību kultūras dzīvē u. c.

Pamatotas bailes [\[atgriezties uz kontrolosarakstu\]](#)

Var uzskatīt, ka jēdziens “pamatotas bailes” patvēruma kontekstā ietver divus aspektus, kuri bieži minēti kā to “subjektīvie” un “objektīvie” elementi. Vērtējuma uzmanības centrā ir tas, vai bailes ir “pamatotas” vai ne (t. i., objektīvais elements).

“Bailes”

Bailes var definēt kā sāpīgas emocijas, ko izraisa gaidāms kaitējums neatkarīgi no tā, vai šis apdraudējums ir reāls vai iedomāts.

Tādēļ subjektīvais aspekts attiecas uz bailēm, ko jūt pieteikuma iesniedzējs.

Būtu jāuzsver, ka dažādām personām ir atšķirīga psiholoģiskā reakcija, arī tad, ja tās saskaras ar vienu un to pašu situāciju. Baiļu izjūta ir cieši saistīta ar tādiem faktoriem kā personība, vecums, sociālā un kultūras izcelsme, kā arī pieteikuma iesniedzēja iepriekšējā pieredze. Atbildīgajiem darbiniekiem būtu jāņem vērā pieteikuma iesniedzēja personiskā situācija, kā arī viņa vai viņas apgalvojumos paustās bailes.

Tā kā bailēm atgriezties viņa vai viņas valstī var būt daudzi un dažādi iemesli, ne visi no šiem iemesliem attiecas uz vajāšanu KD nozīmē. Turklāt, ja bailes no vajāšanas var identificēt, nav jākonstatē, ka šādas bailes ir pieteikuma iesniedzēja galvenais iemesls.

Īpaši apsvērumi

Ja pieteikuma iesniedzējs nepauž bailes. Dažos gadījumos var būt, ka pieteikuma iesniedzējs(-a) skaidri nenorāda, ka viņš vai viņa jūt bailes. Citos gadījumos viņi pat var apgalvot, ka viņiem bailu nav. Tomēr bailu neesamība var tikt uzskatīta par nebūtisku, ja esošie apstākļi būtu objektīvs pamatojums tam, ka ikviens šādos apstākļos saskartos ar apdraudējuma risku.

“Pamatotas”

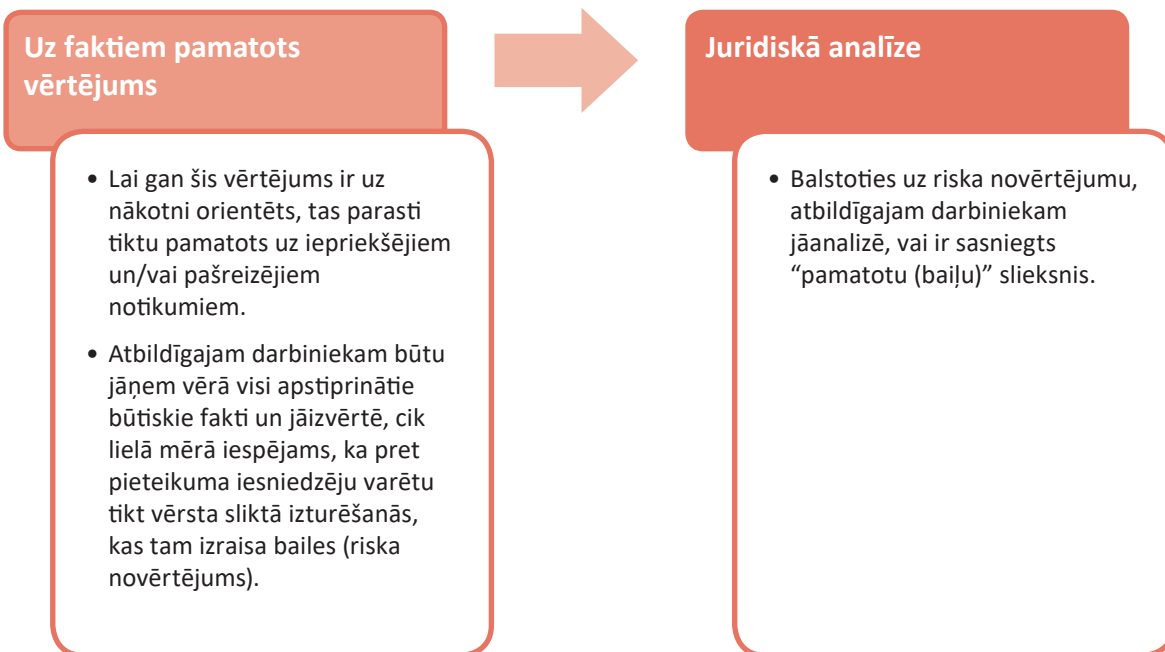
Lai pieteikuma iesniedzēja subjektīvās bailes tiktu uzskatītas par “pamatotām”, tās būtu objektīvi jāpamato.

Tā kā bēgļa definīcijas “pamatotības” elements attiecas uz to, cik lielā mērā iespējams, ka pieteikuma iesniedzējam būtu jāsasaskaras ar vajāšanu, tas galvenokārt ir uz faktiem pamatota riska novērtējuma jautājums (skatiet publikāciju “*EASO praktiskā rokasgrāmata. Pierādījumu izvērtēšana*”). Atbildīgajam darbiniekam, veicot šo novērtējumu, ir jāapsver pieteikuma iesniedzēja individuālā situācija, ņemot vērā informāciju par vispārējo situāciju izcelsmes valstī (t. i., politiskā, reliģiskā, sociālā un drošības situācija). Šajā sakarībā noderīga varētu būt informācija par ģimenes locekļu vai tādu personu vajāšanu, kuras atrodas līdzīgā situācijā ar pieteikuma iesniedzēju.

Lai novērtētu “pamatotību” kā juridisku prasību:

- ✓ pirmkārt, būtu jāatzīmē, ka novērtējumā uzmanība tiek pievērsta tam, vai šādas bailes ir uzskatāmas par pamatotām laikā, kad tiek pieņemts lēmums par pieteikumu starptautiskajai aizsardzībai, proti, pieteikuma iesniedzēja pamatotajām bailēm jāpastāv konkrētajā brīdī. Apstākļi, kas ir pamatā personas bēgšanai, laika gaitā var mainīties vai beigt pastāvēt, vai arī gluži pretēji — parādīties pēc viņa vai viņas bēgšanas (skatiet turpmāk sniegto sadaļu par “starptautiskās aizsardzības vajadzībām, kas rodas uz vietas”);

- ✓ otrkārt, “pamatotu baiļu” noteikšana ir balstīta uz turpmākā iespējamā riska novērtējumu. Tā kā ir grūti prognozēt, kas notiktu, ja pieteikuma iesniedzējs atgrieztos, šajā ziņā pastāv augsts subjektīva vērtējuma risks. Tāpēc ir ļoti svarīgi, lai pamatotu baiļu novērtējums tiktu veikts, pamatojoties uz objektīvu metodiku un izvairoties no spekulācijām. Šāda metodika attiecībā uz šī novērtējuma faktu aspektu ir atrodama publikācijā “EASO praktiskā rokasgrāmata. Pierādījumu izvērtēšana”.

- Lai gan šis vērtējums ir uz nākotni orientēts, tas parasti tiktu pamatots uz iepriekšējiem un/vai pašreizējiem notikumiem.
- Atbildīgajam darbiniekam būtu jāņem vērā visi apstiprinātie būtiskie fakti un jāizvērtē, cik lielā mērā iespējams, ka pret pieteikuma iesniedzēju varētu tikt vērsta sliktā izturēšanās, kas tam izraisa bailes (riska novērtējums).

- Balstoties uz riska novērtējumu, atbildīgajam darbiniekam jāanalizē, vai ir sasniegts “pamatotu (baiļu)” sliekšnis.

Īpaši apsvērumi

Iepriekšējas vajāšanas pieredze. Fakts, ka pieteikuma iesniedzējs iepriekš ir bijis pakļauts vajāšanai, pats par sevi nenozīmē, ka pastāv turpmākas vajāšanas risks. Tomēr iepriekš notikusi vajāšana vai draudi būtu uzskatāmi par būtiskām pamatotu baiļu pazīmēm. Tādā gadījumā atbildīgajam darbiniekam būs pienākums pierādīt, ka vajāšana netiks atkārtota, ja pieteikuma iesniedzējs atgrieztos savā valstī.

Turklāt atkarībā no valstu prakses var būt gadījumi, kad tiek pamatota kaitējuma neatkarītošanās, tomēr iepriekš notikušai vajāšanai varētu būt bijis tik **nežēlīgs raksturs**, ka kaitējums ir uzskatāms par pastāvīgu. Šādā situācijā nevar gaidīt, lai pieteikuma iesniedzējs atgrieztos vajāšanas vietā, jo atgriešanās viņam/viņai var radīt psiholoģiskas ciešanas, kas sasniedz vajāšanai līdzvērtīgu smaguma pakāpi.

Atbildīgajiem darbiniekiem jāatceras — fakts, ka pieteikuma iesniedzējs **iepriekš nav bijis pakļauts vajāšanai, tomēr nenozīmē, ka nepastāv turpmāks vajāšanas risks**. Pieteikuma iesniedzēja bailes var būt pamatotas neatkarīgi no viņa vai viņas iepriekšējās vai pašreizējās pieredzes.

Tomēr riskam tikt pakļautam vajāšanai pēc atgriešanās vienmēr būtu jābūt individuālam riskam.

Bēgļa statuss — vajāšanas iemesli [\[atpakaļ uz kontrolsarakstu\]](#)

Ženēvas konvencija	Kvalifikācijas direktīva	Valsts tiesību akti
1. panta A punkta 2. daļa	10. pants	

Ženēvas konvencijā ir paredzēti pieci vajāšanas iemesli, uz kuru pamata tiek atzīts bēgļa statuss, proti, rase, reliģija, tautība, piederība konkrētai sociālai grupai un politiskie uzskati. Šie iemesli cits citu neizslēdz, un konkrētā lietā būtiska nozīme var būt vairāk nekā vienam pamatojumam.

Ir svarīgi arī piebilst, ka vajāšanas iemesls var nebūt pieteikuma iesniedzēja faktiskās pazīmes, bet gan viņam vai viņai piedēvētās pazīmes.

Turklāt visus turpmāk aprakstītos pamatojumus var ierosināt gan saistībā ar pieteikuma iesniedzēja rīcību, gan bezdarbību.

Novērtējumu nevar balstīt uz pieņēmumu, ka persona varētu izvairīties no vajāšanas, atturoties no konkrētām ar šiem pamatojumiem saistītām darbībām, piemēram, reliģiskajām ieražām, dzimuma identitātes, seksuālās orientācijas vai politisko uzskatu izpausmes.

Rase [\[atpakaļ uz kontrolsarakstu\]](#)

Saskaņā ar KD **rases** jēdziens jo īpaši ietver šādus apsvērumus:

ādas krāsa	izcelsme	piederība noteiktai etniskai grupai
------------	----------	-------------------------------------

Ādas krāsa ir saistīta ar tradicionālo rases definīciju, ko izmanto, lai raksturotu cilvēces lielās grupas saskaņā ar fiziskajām iezīmēm un izskatu.

Izcelsme attiecas uz grupām, kam ir kopīgi senči, piemēram, cilts, klana, kastas, konkrētas tradicionālas kopienas locekļi.

Etniskai grupai nav kopīgi pieņemtas definīcijas, bet tā vispārēji tiek uzskatīta par kopienu (arī minoritāte un/vai pamatiedzīvotāji), kurai ir tādas kopīgas iezīmes kā, piemēram, valoda, reliģija, kopīga vēsture, kultūra, ieražas un tikumi, dzīvesveids, dzīvesvieta u. c.

Etniskā izcelsme ir pamatojums, ko var apsvērt saistībā ar rasi, kā arī saistībā ar valstspiederību (skatiet turpmāk sniegto apakšsadaļu "Valstspiederība").

Reliģija [\[atgriezties uz kontrolsarakstu\]](#)

Saskaņā ar KD **reliģijas** jēdziens jo īpaši ietver šādus apsvērumus:

teisma, neteisma un ateisma uzskatu esamība	piedalīšanās vai nepiedalīšanās oficiālos privātos vai publiskos dievkalpojumos vienatnē vai kopā ar citiem	piedalīšanās vai nepiedalīšanās citās reliģiskās darbībās vai uzskatu izteikšanā
	piedalīšanās vai nepiedalīšanās tādos personīgas vai grupas uzvedības veidos, kuru pamatā ir vai kurus obligāti nosaka reliģiska ticība	

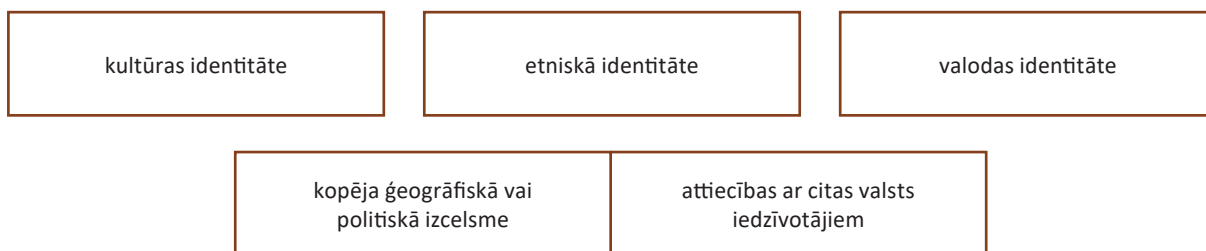
Reliģijas pamatojumam saskaņā ar KD direktīvu ir plaša un elastīga definīcija, ietverot uzvedību, kuras pamatā ir vai kuru izraisa jebkura reliģiska ticība, kas var attiekties uz ikdienas uzvedību, dzīvesveidu un kopīgām ieražām un tikumiem.

Saistībā ar šo pamatojumu ir būtiski arī novērtēt tiesības nepraktizēt reliģiju, tiesības uz ateismu vai tiesības mainīt reliģisko piederību. Tas ietver arī iespēju publiski praktizēt reliģiju, tostarp tiesības izplatīt ticību kā misionāram.

Tomēr būtu jāatzīmē, ka tādu kaitīgu reliģisko ieražu praktizēšana, kas var ietekmēt personas fizisko vai psiholoģisko integritāti, nav saskaņā ar starptautisko cilvēktiesību aizsardzību un bēgļu tiesībām.

Valstspiederība [atpakaļ uz kontrolsarakstu]

Saskaņā ar KD **valstspiederības** jēdziens neaprobežojas vienīgi ar **pilsonību** vai tās neesamību, bet jo īpaši ietver **piederību kādai grupai, ko nosaka:**

Etniskās identitātes aspektā valstspiederība un rase kā pamatojumi bieži pārklājas (skatiet iepriekš sniegto apakšsadaļu "Rase").

Būtu jāatzīmē, ka personas vajāšana, kuras iemesls ir tas, ka viņš vai viņa ir bezvalstnieks(-ce), ir jāizvērtē saskaņā ar šo pamatojumu.

Piederība noteiktai sociālai grupai [atpakaļ uz kontrolsarakstu]

"Noteiktas sociālās grupas" jēdziens nozīmē elastīgu konstrukciju, kurai ir tendence attīstīties laika gaitā. Tomēr, lai saglabātu Ženēvas konvencijas un KD integritāti un lai nodrošinātu, ka citi pamatojumi netiek padarīti lieki, šo iemeslu nevar interpretēt kā "visu ietverošu" kategoriju.

Saskaņā ar KD grupa veido īpašu sociālu grupu, ja:

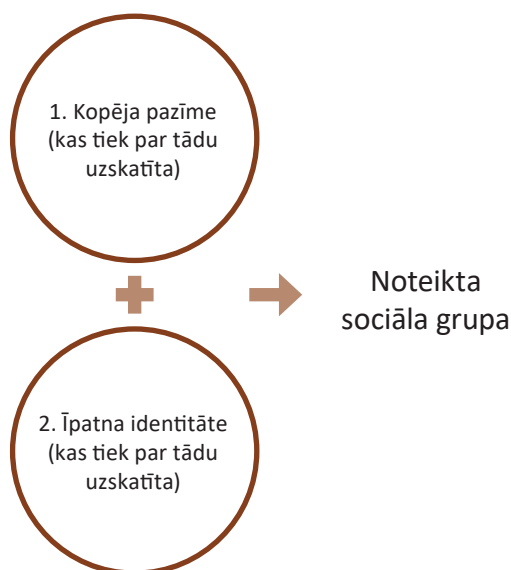
- šīs grupas dalībniekiem piemīt kopīgas iedzimtas pazīmes vai kopēja pagātne, ko nevar mainīt, vai tiem piemīt kopējas pazīmes vai pārliecība, kas ir tik svarīga identitātei vai apziņai, ka personu nevar spiest no tās atteikties, un
- minētajai grupai attiecīgajā valstī ir īpatna identitāte, jo apkārtējā sabiedrība to uztver kā atšķirīgu.

Turpmāk ir sniegts šo elementu sīkāks skaidrojums.

Kopējas pazīmes

Kopējām pazīmēm ir jābūt šādām:

- **iedzimtas pazīmes:** parasti tās ir pazīmes, kas personai piemīt kopš dzimšanas (piemēram, dzimums un dzimte), bet būtu jāatzīmē, ka šīm pazīmēm nav jābūt nemainīgām; vai

- **kopēja pagātne, ko nevar mainīt:** piemēram, pārmantots iedzimts statuss, sociālā vai kultūras izcelsme vai iepriekšēja pieredze; vai
- pazīmes vai pārliecība, kas ir tik **svarīga identitātei vai apziņai**, ka personu nevar spiest no tās atteikties.

Tikai vajāšanas fakts vien nevar būt vienīgais elements, kas piešķir saturu “noteiktai sociālai grupai”, jo tādā gadījumā šim pamatojumam zustu jebkāds jēgpilns saturs.

Nav nepieciešams, ka grupas dalībniekiem jāpiemīt tādām kopējām pazīmēm kā būt savstarpēji pazīstamiem, vienotiem vai jebkādā veidā savstarpēji saistītiem. Grupas lielumam arī nav būtiskas nozīmes.

Īpatnas identitātes uztvere

Tas, ka kāda grupa tiek uztverta kā īpatna, pats par sevi nav nekas negatīvs.

Apkārtējās sabiedrības uztveri var ietekmēt kultūra, ieražas vai tradīcijas. Tas nozīmē, ka, lai novērtētu šo kritēriju, atbildīgajiem darbiniekiem ir pienācīgi jāizvērtē attiecīgā informācija par izcelsmes valsti. “Īpatnas identitātes” kritērijs var tikt izpildīts tikai attiecībā uz vienu valsti, nevis uz kādu citu.

Tādu krimināltiesību pastāvēšana, kas īpaši vērstas uz noteiktām personām, atbalstītu konstatējumu, ka šīs personas būtu jāuzskata par konkrētu sociālo grupu veidojošām personām. Diskriminējošas darbības arī varētu norādīt uz to, ka ir izpildīts “īpatnas identitātes” kritērijs.

Īpaši apsvērumi

Dzimte, dzimuma identitāte un seksuālā orientācija

Lai definētu noteiktu sociālo grupu, būtu pienācīgi jāņem vērā jautājumi, kas izriet no pieteikuma iesniedzēja **dzimtes, tostarp dzimuma identitātes un seksuālās orientācijas**, kas var būt saistīti ar noteiktām tiesību tradīcijām un ieražām, kuru dēļ tiek kropļoti dzimumorgāni, notiek piespiedu sterilizācija vai aborts, ciktāl šie jautājumi ir saistīti ar pieteikuma iesniedzēja pamatotām bailēm no vajāšanas.

Seksuālā orientācija/seksuālā identitāte. Tā attiecas uz personas spēju uz dziļu emocionālu, romantisku un/vai seksuālu tieksmi pret un/vai intīmām un seksuālām attiecībām ar cita dzimuma, sava dzimuma vai vairāk nekā viena dzimuma personām. To var uzskatīt par skalu, kuras vienā galā ir pilnīga heteroseksualitāte, otrā galā — pilnīga homoseksualitāte, bet vidū — biseksualitāte. Dažādās valstīs un kultūrās būtiski atšķiras izpratne par seksuālo orientāciju.

Seksuālā orientācija ir personas būtiska pazīme, un nav šaubu, ka tā var būt kopīga pazīme noteiktas sociālās grupas definēšanai.

Būtu jāatzīmē, ka nevar uzskatīt par seksuālai orientācijai piederīgām tādas darbības, kas saskaņā ar dalībvalsts tiesību aktiem tiek uzskatītas par noziedzīgām.

Dzimuma identitāte. Tā attiecas uz katras personas dziļi izjusto iekšējo un individuālo dzimuma pieredzi, kas var gan atbilst, gan neatbilst dzimumam, kurš cilvēkam piešķirts piedzimstot, tostarp uz priekšstatu par savu ķermeni (kas brīvas izvēles gadījumā var ietvert ķermeņa veidola vai funkciju pārveidošanu, izmantojot medicīniskus, ķirurģiskus vai citus līdzekļus) un citām dzimumizpaušmēm, tostarp apģērbu, runas veidu un izturēšanos.

Dzimte ir jāsaprot plašāk par personas bioloģisko dzimumu. Tā ir sociāla, kultūras un psiholoģiska konstrukcija, ko sabiedrības veido, pamatojoties uz dzimumu, un kas attiecas uz abiem dzimumiem paredzētajām “lomām”.

Vajāšana, kas pamatojas uz dzimti, dzimuma identitāti un seksuālo orientāciju, bieži ietver nevalstiskus dalībniekus, arī pieteikuma iesniedzēja ģimeni.

Papildu norādījumi par to, kādas grupas ir uzskatāmas par noteiktām sociālām grupām, var būt pieejami valsts līmenī.

Valstu vadlīnijas

Politiskie uzskati [atpakaļ uz kontrolosarakstu]

Saskaņā ar KD **politisko uzskatu** jēdziens jo īpaši ietver:

viedokļa, domas vai pārliecības paušanu...

... attiecībā uz jautājumu, kas ir saistīts ar iespējamiem vajāšanu dalībniekiem un viņu politiku vai metodēm, ...

... neatkarīgi no tā, vai viedoklis, domas vai pārliecība ir izraisījušas iesniedzēja rīcību

KD sniegtās definīcijas nozīmīgs aspekts ir tas, ka politisko uzskatu dēļ vajāšanu var īstenot ne vien valsts, bet arī nevalstiski dalībnieki. Politiskie uzskati ir plašāks jēdziens par personas viedokļiem attiecībā uz oficiālo valdības politiku, un tie var attiekties uz politikas jomu saturu, kā arī uz jebkura iespējamā vajāšanas dalībnieka metodēm, kā šo politiku sekmēt.

Īpaši apsvērumi

Izvairšanās no militārā dienesta. Īpašs gadījums, norādot politiskos uzskatus kā pamatojumu, var būt izvairšanās no militārā dienesta. Lai to uzskatītu par būtisku vajāšanas pamatojumu, dalībai militārās darbībās jābūt pretrunā ar pieteikuma iesniedzēja patiesu politisku, reliģisku vai morālu pārliecību. Norādījumi, lai izvērtētu, vai sods par šādu izvairšanos būtu uzskatāms par vajāšanu vai ne, ir atrodamā iepriekš sniegtajos sadaļas "Vajāšana" īpašajos apsvērumos.

Civildienesta ierēdņi. Vajāšanas dalībnieki varētu uzskatīt, ka civildienesta ierēdņiem ir valdību atbalstoši politiski uzskati.

Valsts atstāšanas fakts. Dažos gadījumos izcelsmes valsts iestādes varētu uztvert kā īpašu politisko uzskatu izpausmi tikai pašu faktu vien, ka ir notikusi nelegāla izcelsmes valsts atstāšana vai uzturēšanās ārvalstīs.

Saikne / "pamatojoties uz" [atpakaļ uz kontrolosarakstu]

Ženēvas konvencija	Kvalifikācijas direktīva	Valsts tiesību akti
1. panta A punkta 2. daļa	9. panta 3. punkts	

Vajāšanas darbības pašas par sevi nekvalificē personu kā bēgli, izņemot, ja to veikšanas pamatā ir vismaz viens no pieciem iepriekš minētajiem iemesliem. Starp iemeslu un vajāšanu vai aizsardzības pret šādu vajāšanu neesamību ir jābūt cēloņsakarībai saiknei.

Saikni var veidot:

- **saistība ar vajāšanas darbībām:** šajā gadījumā pieteikuma iesniedzēja bailes no vajāšanas ir saistītas ar viņa/ viņas (faktisko vai nosacīto) rasi, reliģiju, tautību, piederību noteiktai sociālai grupai vai politiskajiem uzskatiem;

- **saistība ar aizsardzības neesamību:** ir gadījumi, kad vajāšanai var būt iemesli, kas nav ietverti bēgļa definīcijā, bet aizsardzības dalībnieki to pieļauj, mudina vai nenovērš kāda no minētajiem pieciem pamatojumiem dēļ. Tādēļ attiecībā uz aizsardzības neesamību prasība par saikni būtu izpildīta.

Pieteikuma iesniedzējs, iespējams, nevarētu pierādīt vajāšanas dalībnieka ar vajāšanu saistītos nodomus un motīvus. Iespējams, būtu nereāli cerēt, ka vajātāji ir sevi skaidri identificējuši, uzņēmušies atbildību par savām darbībām vai norādījuši savus rīcības motīvus. Tomēr piemērotu secinājumu būtu iespējams izdarīt, ņemot vērā netiešus elementus.

Īpaši apsvērumi

Motīvu plurālisms. Veiktai vajāšanas darbībai papildus minētajiem pamatojumiem, proti, rase, reliģija, tautība, piederība noteiktai sociālai grupai vai politiskie uzskati, var būt arī citi iemesli. Ir svarīgi atzīmēt, ka tādēļ, lai tiktu konstatēta noteiktā cēloņsakarību saikne, darbību pamatā nav jābūt tikai vienam no minētajiem pieciem pamatojumiem.

Alternatīvā aizsardzība [\[atpakaļ uz kontrolosarakstu\]](#)

Kvalifikācijas direktīva	Valsts tiesību akti
2. panta f) punkts	

Alternatīvajai aizsardzībai, kā to norāda nosaukums, būtu jākalpo kā starptautiskās aizsardzības papildu veidam, kas papildina bēgļa statusu. Tas nozīmē, ka **personai būtu jāpiešķir alternatīvā aizsardzība vienīgi tad, ja netiek izpildītas bēgļa statusa piešķiršanas prasības.**

Šajā jautājumā par sākumpunktu ir uzskatāmi divi elementi, kas ir jānoskaidro saistībā ar alternatīvo aizsardzību: "reāls risks" un "būtisks kaitējums".

Reāls risks

"Reāls risks" attiecas uz pierādījumu standartu, ko alternatīvās aizsardzības gadījumā piemēro, veicot riska novērtējumu. Tas ir fakta izvērtējums un tiek interpretēts kā atbilstīgs "**pietiekamai ticamības pakāpei**" (skatiet publikāciju "*EASO praktiskā rokasgrāmata. Pierādījumu izvērtēšana*").

Būtisks kaitējums

"Būtisks kaitējums" raksturo to, kāda un cik intensīva (smaga) bijusi iejaukšanās personas tiesībās. Lai iejaukšanās būtu uzskatāma par "būtisku", tai ir jābūt notikušai pietiekamā smaguma pakāpē. Turklāt tas nevar būt jebkura veida kaitējums, diskriminācija vai tiesību pārkāpums. KD 15. panta turpmāk sniegtie noteikumi konkrētāzē nosacījumus, kas veido attiecīga "būtiska kaitējuma" nozīmi.

Būtisku kaitējumu veido:

a) nāvessods vai tā izpilde; vai

b) pieteikuma iesniedzēja spīdzināšana vai necilvēcīga vai pazemojoša izturēšanās pret viņu, vai necilvēcīga vai pazemojoša sodīšana izcelsmes valstī; vai

c) smagi un individuāli draudi civiliedzīvotāja dzīvībai vai veselībai plašā izplatītas vardarbības dēļ starptautisku vai iekšēju bruņotu konfliktu gadījumā.

Šie kaitējuma veidi paši par sevi norāda uz pietiekamu smaguma pakāpi.

Šo dažādo noteikumu starpā nav noteikta hierarhiska vai hronoloģiska secība. Ja šķiet, ka ir piemērojams vairāk nekā viens no KD 15. panta noteikumiem, atbildīgajam darbiniekam būtu jāpiemēro tas noteikums, kurš vislabāk atbilst konkrētajai lietai. Nevar izslēgt, ka dažos gadījumos alternatīvajai aizsardzībai var likumīgi būt vairāk nekā viens pamatojums.

Nāvessods vai tā izpilde [\[atpakaļ uz kontrolosarakstu\]](#)

Kvalifikācijas direktīva	Valsts tiesību akti
15. panta a) punkts	

Nāvessods kā tāds un jebkuros apstākļos saskaņā ar KD 15. pantu ir uzskatāms par būtisku kaitējumu. Šim sodam nav jābūt jau noteiktam. Jau to vien, ka pastāv reāls risks, ka pieteikuma iesniedzējam pēc atgriešanās var piepriest nāvessodu, varētu uzskatīt par pietiekamu iemeslu, lai pamatotu vajadzību sniegt alternatīvo aizsardzību.

Kā norāda termina “izpilde” pievienošana, 15. panta a) punkts ietver arī tīšu personas nogalināšanu, ko veic nevalstiski dalībnieki, kas īsteno sava veida pilnvaras. Tas var arī ietvert sodīšanu ar nāvi bez tiesas sprieduma, bet jāpastāv tīša un oficiāli formulēta soda elementa klātesamībai.

Īpaši apsvērumi

Nāvēssoda moratorijs. Gadījumos, kad ir noteikts nāvēssoda moratorijs, bet nāvēssods kā tāds nav atcelts, pieteikuma iesniedzējam tomēr var pastāvēt reāls nāvēssoda vai tā izpildes risks.

Ja nevar izslēgt reālu nāvēssoda izpildes risku, ir iespējams, ka tas arī var izraisīt bailes un ciešanas, kas ir salīdzināmas ar tādu būtisku kaitējumu, kas aprakstīts KD 15. panta b) punktā.

Nāvēssoda alternatīvas. Tādas nāvēssoda alternatīvas kā, piemēram, mūža ieslodzījums, jo īpaši, ja nav izredžu uz atbrīvošanu, būtu tāpat jāizvērtē saistībā ar iespējamām aizsardzības vajadzībām saskaņā ar KD 15. panta b) punktu.

Izslēgšanas apsvērumi. Dažos gadījumos nāvēssods būtu bijis piespriests par pieteikuma iesniedzēja izdarītu smagu noziegumu vai citām darbībām, uz kurām attiecas izslēgšanas pamatojumi (KD 12. un 17. pants). Tādēļ, lai gan būtu izpildīti KD 15. panta a) punktā norādītie kritēriji, būtu jāizskata izslēgšanas kritēriji. Skatiet publikāciju “[EASO praktiskā rokasgrāmata. Izslēgšana](#)”.

Spīdzināšana vai necilvēcīga vai pazemojoša izturēšanās vai sodīšana [\[atpakaļ uz kontrolosarakstu\]](#)

Kvalifikācijas direktīva	Valsts tiesību akti
15. panta b) punkts	

KD 15. panta b) punkts būtībā atbilst ECTK 3. pantam. Tāpēc Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) judikatūra sniedz būtiskas norādes, lai novērtētu, vai izturēšanās būtu kvalificējama kā tāda, kas ir saskaņā ar KD 15. panta b) punktu un tajā norādītajiem jēdzieniem:

Judikatūrā spīdzināšana un necilvēcīga vai pazemojoša izturēšanās bieži vien nav skaidri nodalīta, bet jebkurā gadījumā tajā attiecībā uz sliktu izturēšanos ir pausta prasība par sliktas izturēšanās minimālās smaguma pakāpes sasniegšanu.

Novērtējums ir atkarīgs no visiem lietas apstākļiem, piemēram, sliktas izturēšanās ilguma, tās ietekmes uz fizisko un garīgo veselību un dažos gadījumos — no dzimuma, vecuma un personas veselības stāvokļa. Mērķis, kādēļ slikta izturēšanās tika nodarīta, un nodarītāja nodoms arī var būt būtiski faktori.

Ja jau ir novērtēts, ka konkrēta izturēšanās ir uzskatāma par vajāšanu, būtu jāuzskata, ka arī KD 15. panta b) punktā noteiktā smaguma pakāpe ir pamatota.

Spīdzināšana

Spīdzināšana ir saasināts un apzināts nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās veids, kas saistīts ar īpašu stigmatu.

Saskaņā ar attiecīgajiem starptautiskajiem instrumentiem, piemēram, [Konvenciju pret spīdzināšanu un citiem nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas veidiem \(CAT\)](#), spīdzināšana nozīmē:

- ✓ **tīšu darbību,**
- ✓ ar kuru tiek nodarītas **stipras fiziskas vai garīgas sāpes vai ciešanas**
- ✓ ar **mērķi** iegūt no spīdzināšanai pakļautās personas vai no kādas trešās personas ziņas vai atziņanos, lai sodītu par kādu darbību, kuru šī persona vai kāda trešā persona veikusi vai par kuras veikšanu šo personu vai kādu trešo personu tur aizdomās, lai šo personu vai kādu trešo personu iebaidītu vai uz šo personu vai kādu trešo personu izdarītu spiedienu vai jebkāda cita iemesla dēļ, kura pamatā ir jebkāda veida diskriminācija.

Lai gan CAT turklāt ir noteikta prasība, ka spīdzināšanu veic vai uz to kūda valsts amatpersonas, KD ir skaidri norādīts, ka personas, kas var nodarīt būtisku kaitējumu, var būt arī nevalstiski dalībnieki (skatiet turpmāk sniegto sadaļu "Vajāšanas un būtiska kaitējuma dalībnieki"). Attiecībā uz KD 15. panta b) punktu nav noteikti izņēmumi.

Necilvēcīga vai pazemojoša izturēšanās vai sodīšana

Atšķirība starp spīdzināšanu un necilvēcīgu vai pazemojošu izturēšanos vai sodīšanu ir drīzāk līmeņa nekā rakstura atšķirība.

Tajā ietilpst plašs sliktas izturēšanās darbību klāsts, kas sasniedz noteiktu smaguma pakāpi.

Necilvēcīga — attiecas uz izturēšanos vai sodīšanu, kas apzināti izraisa intensīvas fiziskas vai garīgas ciešanas (kas nesasniedz spīdzināšanas sliekšni).

Pazemojoša — attiecas uz izturēšanos vai sodīšanu, kas upurim liek just tādas bailes, ciešanas un mazvērtīgumu, kas spēj to pazemot vai degradēt.

Būtu jāusver, ka konkrēts mērķis nav nepieciešams. Novērtējums attiecībā uz to, vai izturēšanās vai sodīšana ir necilvēcīga vai pazemojoša, ietver arī tās personas subjektīvus apsvērumus, kura cieš no šādas izturēšanās/sodīšanas.

Īpaši apsvērumi

Pienācīgas veselības aprūpes nepieejamība. Spīdzināšana vai necilvēcīga vai pazemojoša izturēšanās vai sodīšana ir jāveic apzināti. Tādējādi iespējams kaitējums, kas pieteikuma iesniedzējam, kurš cieš no smagas slimības, varētu rasties, ja šī persona atgrieztos savā izcelsmes valstī, nebūtu attiecināms uz KD 15. panta b) punktu, izņemot, ja šādam pieteikuma iesniedzējam ir tīši liegta veselības aprūpe. Tādējādi, lai gan saskaņā ar ECTK 3. pantu pienācīgas veselības aprūpes nepieejamība ir svarīgs apsvēruma neizraidīšanas kontekstā, tā neietilpst necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās darbības jomā, kas noteikta KD 15. panta b) punktā. Attiecībā uz kvalificēšanu starptautiskajai aizsardzībai saskaņā ar KD ir noteikts, ka jāpastāv būtiska kaitējuma dalībniekam.

Apsūdzība un sodīšana par parastiem noziegumiem. Apsūdzība un sodīšana par parastiem noziegumiem nebūtu raksturojama kā necilvēcīga vai pazemojoša izturēšanās vai necilvēcīga vai pazemojoša sodīšana, ja vien nepastāv īpaši pastiprinoši apstākļi, kas pamato pieņemumu, ka apsūdzība vai sodīšana ir īpaši netaisna vai nesamērīga. Novērtējumā būtu jāņem vērā arī tas, vai ir ievērotas tiesības uz taisnīgu tiesu.

Ir vērts atzīmēt, ka necilvēcīga vai pazemojoša rīcība vai sodīšana var tikt konstatēta pat tādā gadījumā, ja pieteikuma iesniedzējs ir izdarījis kādu pārkāpumu. Ja šādā lietā ir konstatēta aizsardzības nepieciešamība, uz to joprojām var attiekties izslēgšanas apsvērumi. Skatiet publikāciju "[EASO praktiskā rokasgrāmata. Izslēgšana](#)".

Brīvības atņemšana. Valstij ir jānodrošina, lai aizturētā persona tiktu izmitināta apstākļos, kas ir savienojami ar cilvēka cieņas ievērošanu. Šāda pasākuma īstenošanas veids un metodes nedrīkst pakļaut personu tādas intensitātes grūtībām vai pārbaudījumiem, kas pārsniedz neizbēgamo brīvības atņemšanai piemītošo ciešanu līmeni.

Izvērtējot apcietinājuma nosacījumus, var, piemēram, (kumulatīvi) tikt ņemti vērā šādi elementi: aizturēto personu skaits ierobežotā telpā, sanitārijas iekārtu pietiekamība, apkure, apgaismojums, gulēšanas apstākļi, pārtika, atpūta un saziņa ar ārpusauli utt.

Smagi un individuāli draudi civiliedzīvotāja dzīvībai vai veselībai plaši izplatītas vardarbības dēļ starptautisku vai iekšēju bruņotu konfliktu gadījumā [atpaka] uz kontROLSARAKSTU

Kvalifikācijas direktīva	Valsts tiesību akti
15. panta c) punkts	

Lai piemērotu KD 15. panta c) punktu, ir nepieciešams konstatēt šādus elementus:

Turklāt būtu jāatzīmē, ka KD 15. panta c) punkta piemērošana ir lielā mērā atkarīga no vispārējās situācijas izcelsmes valstī. Tāpēc būtisks elements šajā saistībā ir tas, ka jāizvērtē objektīva un atjaunināta informācija par izcelsmes valsti.

Starptautisks vai iekšējs bruņots konflikts

starptautisks vai iekšējs bruņots konflikts

Kā atzinusi Eiropas Savienības Tiesa savā nolēmumā *Diakité* lietā, “bruņota konflikta” definīcija, kas ir saskaņā ar starptautiskajām humanitārajām tiesībām, nav piemērojama KD 15. panta c) punkta kontekstā. Tādēļ, lai novērtētu, ka pastāv (starptautisks vai iekšējs) “bruņots konflikts”, nav jābūt izpildītiem starptautiskajās humanitārajās tiesībās noteiktajiem kritērijiem.

Lai konstatētu bruņota konflikta esamību KD 15. panta c) punkta nozīmē, ir pietiekami, ja pastāv šādi divi elementi:

- ✓ divi vai vairāki bruņoti grupējumi — neatkarīgi no tā, vai valsts bruņotie spēki ir vai nav iesaistīti;
- ✓ sadursmes starp šiem bruņotajiem grupējumiem.

Nav nepieciešams veikt atsevišķu novērtējumu par bruņoto sadursmju intensitāti, iesaistīto bruņoto spēku organizēšanas līmeni vai konflikta ilgumu.

Turklāt saistībā ar KD 15. panta c) punktu nav jānodala “starptautisks” vai “iekšējs” bruņots konflikts, jo šis noteikums ir vienlīdz piemērojams gan starptautiska, gan iekšēja bruņota konflikta situācijās.

Bruņots konflikts var būt tikai teritorijas daļās.

Varētu būt norādījumi attiecībā uz noteiktās valstīs vai izcelsmes valstu daļās esošās situācijas kvalificēšanu par (starptautisku vai iekšēju) bruņotu konfliktu.

Valstu vadlīnijas

civiliedzīvotājs

Civiliedzīvotājs

Būt civiliedzīvotājam ir nepieciešams priekšnosacījums, lai persona varētu saņemt aizsardzību saskaņā ar KD 15. panta c) punktu, jo šī noteikuma mērķis ir sniegt aizsardzību vienīgi tiem, kas nepiedalās konfliktā. Tas ietver KD 15. panta c) punkta iespējamo piemērošanu bijušajiem kaujiniekiem, kuri ir patiesi un neatgriezeniski atteikušies no bruņotas darbības.

Aizsardzības vajadzību izvērtējums ir nākotnē vērstā vērtējums. Tāpēc galvenais aktuālais jautājums ir tas, vai pieteikuma iesniedzējs pēc atgriešanās būs civilpersona vai ne. Fakts, ka persona agrāk ir piedalījies karadarbībā, nebūt nenozīmē, ka KD 15. panta c) punkts nebūtu piemērojams attiecībā uz šo personu.

Tādēļ tiek uzskatīts, ka termins “civiliedzīvotājs” attiecas uz personu, kura negribētu būt dalībniece nevienā no konfliktā iesaistītajām pusēm, kā arī nepiedalītos karadarbībā. Izvērtējot KD 15. panta c) punkta piemērojamību attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju, kas agrāk piedalījies karadarbībā, būtiska nozīme varētu būt, piemēram, tam, ka tiek pārbaudīts, vai dalība ir bijusi brīvprātīga vai notikusi piespiedu kārtā. Attiecībā uz bijušajiem kaujiniekiem izslēgšanas apsvērumi arī varētu būt būtiski (skatiet publikāciju “*EASO praktiskā rokasgrāmata. Izslēgšana*”).

Būtu jāatzīmē, ka aktīva piedalīšanās karadarbībā neaprobežojas tikai ar atklātu ieroču nēsāšanu, bet var arī ietvert būtiska loģistikas un/vai administratīvā atbalsta sniegšanu kaujiniekiem.

Ja rodas šaubas par personas civiliedzīvotāja statusu, jāpiemēro uz aizsardzību orientēta pieeja, un persona būtu uzskatāma par civiliedzīvotāju.

Valstī var būt spēkā papildu norādījumi attiecībā uz to, kuras personas konkrētā bruņotā konfliktā būtu kvalificējamas par civiliedzīvotājiem vai par tādām personām, kas nav civiliedzīvotāji.

Valstu vadlīnijas

plaši izplatīta vardarbība

Plaši izplatīta vardarbība

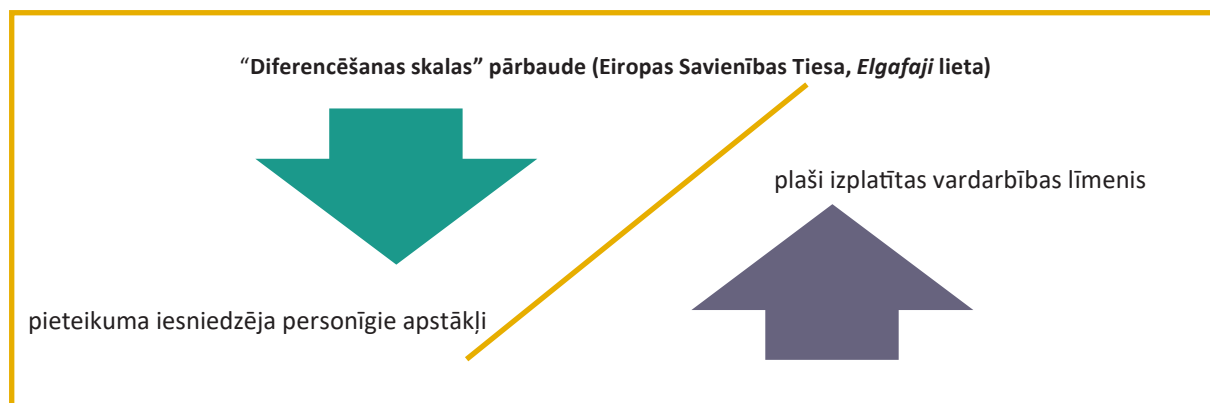
Kā atzinusi Eiropas Savienības Tiesa savā nolēmumā *Elgafaji* lietā, jēdziens “plaši izplatīta” nozīmē, ka vardarbība “**var attiekties uz personām neatkarīgi no to individuālā stāvokļa**”. Tādēļ jēdziens “plaši izplatīta” attiecas uz vardarbības raksturu, nevis uz tās līmeni.

Turklāt plaši izplatītas vardarbības līmeņa diferencēšanu var veikt šādi:

- I. teritorijas, kur plaši izplatīta vardarbība sasniedz tādu līmeni, ka pastāv nopietns un pārbaudīts pamats uzskatīt, ka civiliedzīvotājs, ja tas atgrieztos attiecīgajā valstī vai reģionā, būtu pakļauts reālam smagu draudu riskam KD 15. panta c) punkta nozīmē **tāpēc vien, ka viņš vai viņa atrodas** šajā teritorijā; un
- II. teritorijas, kur notiek tāda plaši izplatīta vardarbība, kas tomēr nesasniedz minēto līmeni un uz kurām attiektos **papildu individuālo elementu** pamatošanas prasība.

Attiecībā uz pirmo kategoriju jau “pats klātbūtnes fakts” izņēmuma kārtā būtu jāuzskata par pietiekamu iemeslu un nekādi papildu individuālie elementi nebūtu jāpamato.

Otrajā kategorijā plaši izplatīta vardarbība nesasniedz tik augstu līmeni, un civiliedzīvotāja klātbūtne pati par sevi automātiski neradītu reālu risku, kas būtu pietiekams, lai piemērotu KD 15. panta c) punktu. Šādos gadījumos, jo vairāk pieteikuma iesniedzējs(-a) spēj parādīt, ka viņu ir īpaši skārusi tādu faktoru ietekme, kas raksturīgi viņa vai viņas personīgajiem apstākļiem, jo zemāks plaši izplatītas vardarbības līmenis ir nepieciešams, lai piemērotu KD 15. panta c) punktu; un jo augstāks ir konkrētas plaši izplatītas vardarbības līmenis, jo zemāks ir nepieciešamais līmenis tiem papildu faktoriem, kas saistīti ar pieteikuma iesniedzēja personīgajiem apstākļiem. To mēdz saukt par “diferencēšanas skalu”.

Nosakot, vai teritorijā (tās daļā) notiek plaši izplatīta vardarbība, var tikt ņemti vērā dažādi rādītāji:

- ✓ gadījumu skaits, tostarp to biežums un blīvums attiecībā pret vietējiem iedzīvotājiem;
- ✓ metožu un taktikas, tostarp mērķu raksturs;
- ✓ cietušo civilpersonu skaits, ietverot ievainotās personas;
- ✓ dažādu konflikta dalībnieku klātbūtne un spējas;
- ✓ vardarbības ģeogrāfiskā izplatība;
- ✓ pārvietošana konflikta dēļ.

Var tikt ņemta vērā arī cita būtiska ietekme uz ikdienas dzīvi, tostarp pārvietošanās brīvību, piekļuvi pamatpakalpojumiem, veselības aprūpi, izglītību, pārvietoto personu stāvokli pēc atgriešanās.

Smagi un individuāli draudi

smagi
un individuāli
draudi

Salīdzinot ar noteikumiem, kas ir norādīti KD 15. panta a) un b) punktā, tāds kaitējums, kas noteikts KD 15. panta c) punktā, aptver vispārīgāku pieteikuma iesniedzēja risku. Tiek prasīta atbilstība “*smagiem un individuāliem draudiem (civiliedzīvotāja dzīvībai vai veselībai)*”, nevis konkrētiem vardarbības veidiem.

Šis KD 15. panta c) punkta elements būtu jāapsver, ņemot vērā “diferencēšanas skalu” un iespējamo dalījumu starp noteiktiem plaši izplatītas vardarbības līmeņiem.

Šādu draudu esamību var izņēmuma kārtā uzskatīt par pierādītu, ja plaši izplatītas vardarbības, kas raksturo notiekošo bruņoto konfliktu, pakāpe sasniedz tādu līmeni, ka pastāv nopietns un pārbaudīts pamats uzskatīt, ka civiliedzīvotājs, ja tas atgriezts attiecīgajā valstī vai reģionā, būtu pakļauts reālam smagu draudu riskam tāpēc vien, ka viņš atrodas šajā teritorijā. Ja plaši izplatīta vardarbība nesaņem tik augstu līmeni, būtu nepieciešami individuāli elementi, kā tas norādīts KD 15. panta c) punkta formulējumā. Šajā saistībā var uzskatīt, ka dažiem pieteikuma iesniedzējiem ir lielāka iespējamība kļūt par plaši izplatītas vardarbības upuriem viņu personīgo apstākļu dēļ.

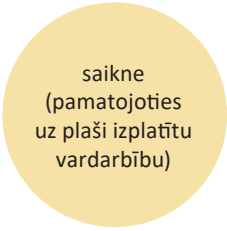
Tādi faktori kā, piemēram, vecums, dzimums, veselības stāvoklis un invaliditāte, ģimenes saišu trūkums, ekonomiskā situācija, ģeogrāfiskais tuvums teritorijām, kuras ir skārusi vardarbība, varētu būt būtiski personīgie apstākļi, kas jāņem vērā.

Dzīvība vai veselība

dzīvība vai
veselība

Kā atzinusi Eiropas Savienības Tiesa savā nolēmumā *Elgafaji lietā*, KD 15. panta c) punktam ir papildu darbības joma, salīdzinot ar ECTK 3. pantu, un tāpēc tas ir jāinterpretē neatkarīgi, taču veltot pienācīgu uzmanību cilvēktiesībām tā, kā tās garantētas ECTK.

Kaitējums, kas varētu ietekmēt pieteikuma iesniedzēja dzīvību vai veselību, neaprobežojas tikai ar fizisku kaitējumu, bet var būt arī smags psiholoģisks kaitējums, ja to nepārprotami būtu radījis konflikts.

saikne
(pamatojoties
uz plaši izplatītu
vardarbību)

Saikne (pamatojoties uz)

Saiknes prasība (“pamatojoties uz”) attiecas uz cēloņsakarību starp plaši izplatītu vardarbību un kaitējumu (smagi draudi civiliedzīvotāja dzīvībai vai veselībai).

Interpretējot cēloņsakarību “pamatojoties uz”, nevar aprobežoties ar kaitējumu, ko ir tiešā veidā izraisījusi plaši izplatīta vardarbība vai tāda rīcība, ko īstenojuši konflikta dalībnieki.

Zināmā mērā tas var ietvert arī plaši izplatītas vardarbības netiešu ietekmi bruņotu konfliktu situācijās. Ja pastāv pierādāma saistība ar plaši izplatītu vardarbību, vērtējumā var tikt ņemta vērā noteikta netiešā ietekme, piemēram, izplatīta kriminālā vardarbība pilnīga likumu un kārtības sabrukuma dēļ, nepieciešamo izdzīvošanas līdzekļu iznīcināšana, problēmas saistībā ar pārtikas piegādi un veselības aprūpes pieejamību.

Starptautiskās aizsardzības vajadzības, kas rodas uz vietas (*sur place*) [atpakaļ uz kontrolsarakstu]

Ženēvas konvencija	Kvalifikācijas direktīva	Valsts tiesību akti
1. panta A punkta 2. daļa	5. pants	

Nosacījums par atrašanos ārpus viņa vai viņas izcelsmes valsts nenozīmē, ka, lai persona tiktu atzīta par bēgļi vai tai tiktu piešķirta alternatīvā aizsardzība, pieteikuma iesniedzējam(-ai) ir jābūt atstājušam(-ai) viņa vai viņas izcelsmes valsti tādēļ, ka pastāvēja pamatotas bailes no vajāšanas vai reāls būtiska kaitējuma risks. Attiecīgie apstākļi var rasties vēlāk, un šo situāciju sauc par situāciju “uz vietas”.

Situācijas “uz vietas”

<i>Pamatotas bailes no vajāšanas vai reāls risks ciest būtisku kaitējumu var pamatoties uz notikumiem, kas notikuši, kopš pieteikuma iesniedzējs atstājis izcelsmes valsti.</i>	Šis formulējums ir saistīts ar apstākļiem, kas ir ārēji un nav atkarīgi no pieteikuma iesniedzēja un kas tiešā veidā ietekmē pieteikuma iesniedzēja situāciju un rada pamatotas bailes no vajāšanas vai reālu būtiska kaitējuma risku. Šie notikumi var attiekties uz izcelsmes valsts apstākļu būtisku maiņu, tostarp iepriekš pastāvošo faktoru saasināšanos kopš pieteikuma iesniedzēja izbraukšanas no izcelsmes valsts. Tomēr šiem notikumiem nav obligāti jānotiek izcelsmes valstī. Trešo personu darbības arī var ietekmēt pieteikuma iesniedzēja individuālo situāciju.
---	--

<i>Pamatotas bailes no vajāšanas vai reāls risks ciest būtisku kaitējumu var pamatoties darbībās, kādās pieteikuma iesniedzējs iesaistījies kopš izcelsmes valsts atstāšanas, jo īpaši, ja konstatēts, ka šīs darbības, uz kurām pamatotas bailes, izsaka un turpina izteikt izcelsmes valstī bijušo pārliedību vai orientāciju.</i>	Izskatot uz vietas radušās situācijas, kas ir saistītas ar pieteikuma iesniedzēja darbībām, atbildīgajiem darbiniekiem jānovērtē, vai ir ticams, ka vajāšanas dalībnieki ir informēti par pieteikuma iesniedzēja pārliedību vai rīcību, kā arī ir pret to nelabvēlīgi noskaņoti tādā veidā, lai pieteikuma iesniedzējam būtu pamatotas bailes no vajāšanas vai viņš/viņa saskartos ar reālu būtiska kaitējuma risku. “Izcelsmes valstī bijušas pārliedības vai orientācijas izteikšana un izteikšanas turpināšana” neparedz prasību, ka šai pārliedībai vai orientācijai ir jābūt iepriekš paustai izcelsmes valstī. Taču tas noteikti palīdzētu pamatot attiecīgās pārliedības vai orientācijas iepriekšēju esamību.
--	--

Neierobežojot Ženēvas konvenciju, dalībvalstis var noteikt, ka pieteikuma iesniedzējam, kas iesniedz turpmāku pieteikumu, parasti nepiešķir bēgļa statusu, ja vajāšanas riska pamatā ir apstākļi, kurus pieteikuma iesniedzējs viņa/viņas pieņemtā lēmuma rezultātā radījis(-usi) kopš izcelsmes valsts atstāšanas (KD 5. panta 3. punkts). Iespēja ieviest šādu izņēmumu ir paredzēta, lai nepieļautu starptautiskās aizsardzības režīma ļaunprātīgu izmantošanu. Tomēr jāatzīmē, ka novērtējumam par pieteikuma iesniedzēja baiļu pamatotību vienmēr jābūt nākotnē vērstam un visos gadījumos ir jāņem vērā neizraidīšanas princips.

Valsts tiesību akti un vadlīnijas

--

Vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieki [atpaka] uz kontrolsarakstu]

Ženēvas konvencija	Kvalifikācijas direktīva	Valsts tiesību akti
1. panta A punkta 2. daļa	6. pants	

Vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieki ir:

valsts

- Valsts jēdziens būtu jāinterpretē paplašināti. Tajā ietilpst *de jure* un *de facto* iestādes, un šis jēdziens var ietvert jebkuru amatpersonu, kas veic valsts pārvaldes funkcijas, neatkarīgi no tā, vai tās attiecas uz tiesu, izpildvaras vai likumdošanas valsts pārvaldes sektoru, un kas strādā jebkurā līmenī.
- Valsts kā vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieks var ietvert arī: personas vai struktūras, kas ir pilnvarotas izpildīt valsts pilnvaras; privātpersonas vai grupas, kuru darbību kontrolē vai virza iestādes vai struktūras, kas ir pilnvarotas izpildīt valsts pilnvaras; vai valsti pārstāvošas personas vai struktūras, kuras darbojas, pārsniedzot savu likumīgo pilnvaru darbības jomu.

partijas vai organizācijas, kas kontrolē valsti vai būtisku valsts teritorijas daļu

- Kontrolējot valsts teritoriju vai būtisku tās daļu, partijas vai organizācijas var uzskatīt par *de facto* valsts dalībniekiem, ja tās *de jure* valsts iestādes neesamības gadījumā īsteno valsts pilnvaru elementus.
- Robežšķirtne starp partijām vai organizācijām, kas kontrolē valsti vai būtisku tās teritorijas daļu, un nevalstiskajiem dalībniekiem ne vienmēr ir skaidri redzama.

nevalstiskie dalībnieki

- Šis jēdziens ietver visus nevalstiskos dalībniekus, piemēram, klanus un ciltis, nemiernieku grupas, noziedzniekus, ģimenes locekļus u. c.

Vajāšanas dalībnieki ir būtisks statusa noteikšanas procesa elements. Vajāšanai vai smagam kaitējumam vienmēr jāizpaužas kā konkrēta dalībnieka rīcībai.

Aizsardzība izcelsmes valstī [\[atpakaļ uz kontrolosarakstu\]](#)

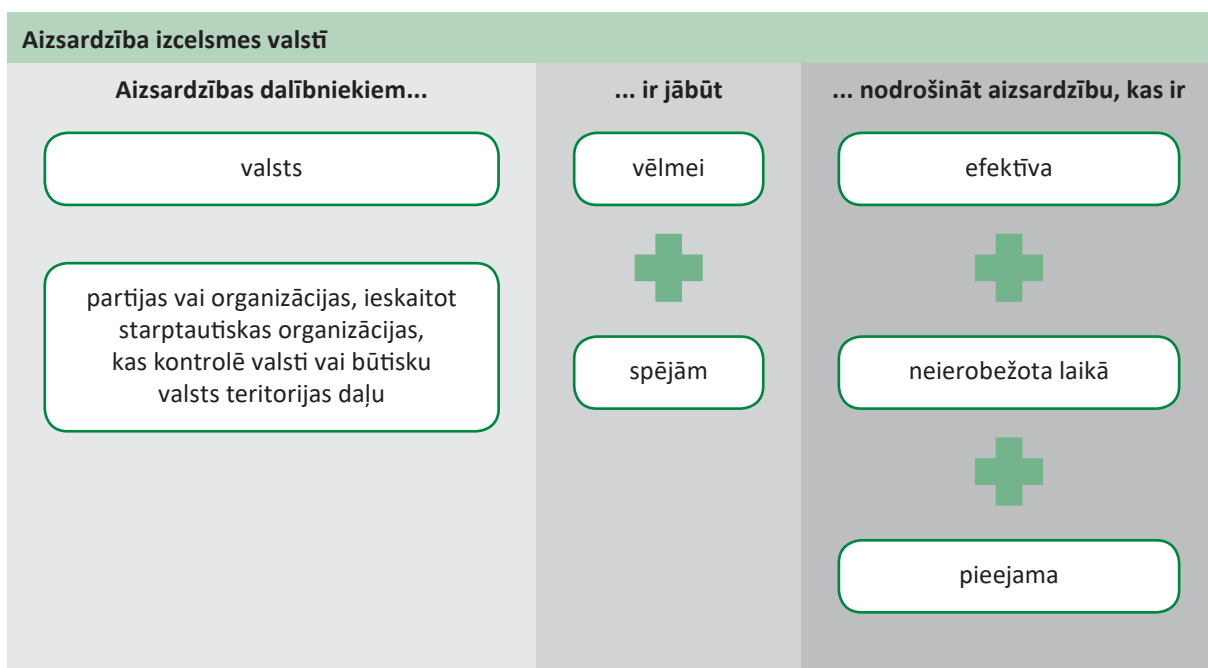
Ženēvas konvencija	Kvalifikācijas direktīva	Valsts tiesību akti
1. panta A punkta 2. daļa	7. pants	

Starptautiskā aizsardzība ir pakārtota izcelsmes valstī pieejamajai aizsardzībai. Tādēļ, analizējot starptautiskās aizsardzības nepieciešamību, ir obligāti jāizvērtē aizsardzības pieejamība izcelsmes valstī, ja atbildīgais darbinieks iepriekš ir konstatējis, ka gadījumā, ja pieteikuma iesniedzējs atgrieztos viņa vai viņas izcelsmes valstī dzīvesvietas apgabalā, viņam/viņai pastāvētu reāls vajāšanas vai būtiska kaitējuma risks.

Vispirmām kārtām atbildīgajam darbiniekam ir jāizvērtē, vai aizsardzība būs pieejama izcelsmes valstī dzīvesvietas apgabalā. Ja pieteikuma iesniedzējam šāda aizsardzība nav pieejama, var pārbaudīt cita droša apgabala esamību šajā valstī.

Aizsardzības pieejamība vai nepieejamība nav jāsaista ar vajāšanas iemesliem. Skaidra neveiksme un nespēja aizsargāt pietiekamā apmērā pierāda aizsardzības trūkumu. Aizsardzības dalībnieku motīvi vai diskriminējoši iemesli nav priekšnoteikums. Tomēr būtu jāatzīmē, ka gadījumos, kad aizsardzības trūkumam ir tīšs raksturs, to varētu uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu.

Turpmāk sniegtajā tabulā ir parādīti obligātie elementi, kas jāņem vērā, izvērtējot, vai ir pieejama aizsardzība pret vajāšanu vai būtisku kaitējumu.

Aizsardzības dalībnieki [\[atpakaļ uz kontrolosarakstu\]](#)

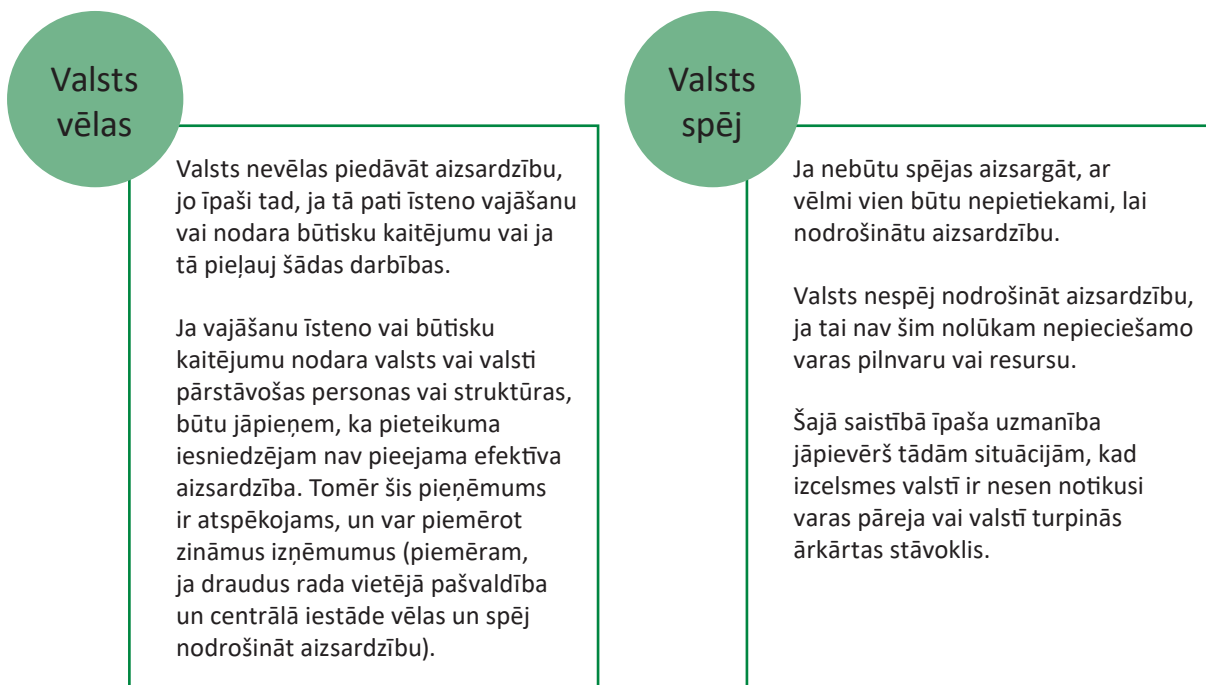
Aizsardzības dalībnieku saraksts ir **izsmeļošs**.

- **Valsts**

Valsts parasti ir galvenais aizsardzības dalībnieks. Tā ietver jebkuru struktūru, kas īsteno likumdošanas, izpildvaras, tiesas vai citas funkcijas un kas darbojas jebkurā līmenī — vai tas būtu centrālais, federālais, reģionālais, provinces vai vietējais līmenis.

Dažos gadījumos privātām personām arī var piešķirt valsts pilnvaras un noteikt, ka tās ir atbildīgas par aizsardzības nodrošināšanu, ko kontrolē valsts. Tam jābūt saskaņā ar pasākumu, ko pieņēmusi valsts.

Lai valsts būtu uzskatāma par aizsardzības dalībnieku, tai ir jākontrolē visa izcelsmes valsts teritorija vai vismaz būtiska tās daļa. Dažos gadījumos valsts kā aizsardzības dalībnieks var saņemt palīdzību no partijām un organizācijām, tai skaitā starptautiskām organizācijām, lai veiktu savu aizsardzības funkciju; tomēr tam nevajadzētu skart valsts kontroli pār teritoriju vai būtisku tās daļu.

Ir jāizpilda abi nosacījumi. Aizsardzību nevar uzskatīt par piešķirtu pieteikuma iesniedzējam, ja valsts vēlas, bet nespēj piedāvāt aizsardzību, vai arī — spēj, bet nevēlas to piedāvāt.

Valsts nespēja un/vai nevēlēšanās nodrošināt aizsardzību var būt īpaša attiecībā uz pieteikuma iesniedzēja individuālo lietu, vai tai var būt vispārējs raksturs, kas attiecas arī uz pieteikuma iesniedzēju.

- **Partijas vai organizācijas, ieskaitot starptautiskas organizācijas**

Partijas un organizācijas var uzskatīt par aizsardzības dalībniekiem, ja tās atbilst šādām kopējām prasībām:

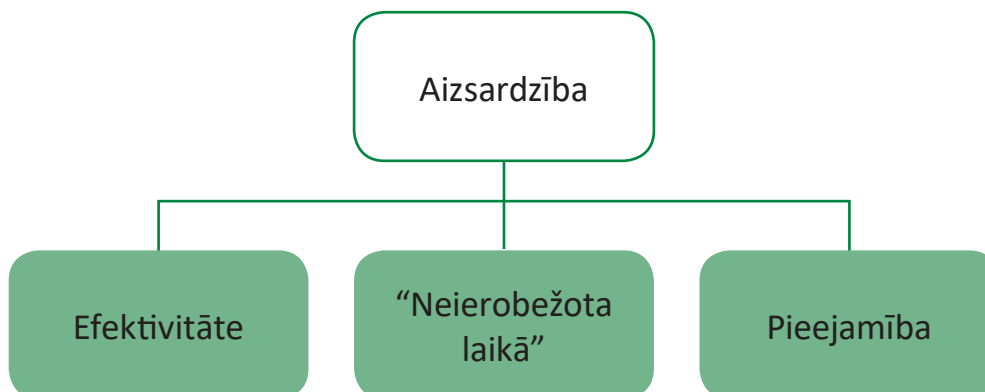

Lai uzskatītu, ka partijas vai organizācijas kontrolē valsts teritoriju vai nozīmīgu tās daļu, būtu jākonstatē, ka tās veic attiecīgas valsts pārvaldes funkcijas. Šis jautājums būtu jāskata saistībā ar to faktisko spēju nodrošināt tādu aizsardzību, kas ir efektīva un neierobežota laikā.

Partiju un organizāciju vēlme un spēja nodrošināt aizsardzību ir jāvērtē saskaņā ar tiem pašiem standartiem, kurus piemēro valsts aizsardzībai.

Aizsardzības kvalitāte

Aizsardzībai izcelsmes valstī ir jāatbilst šādiem trim kopējiem nosacījumiem:

► Efektivitāte [atpakaļ uz kontrolsarakstu]

Aizsardzību parasti nodrošina, aizsardzības dalībniekiem veicot pamatotus pasākumus, lai novērstu vajāšanu vai būtiska kaitējuma nodarīšanu, cita starpā, uzturot efektīvu tiesību sistēmu, lai atklātu, apsūdzētu un sodītu par darbībām, kas veido vajāšanu vai būtisku kaitējumu, kā arī nodrošinot pieteikuma iesniedzējam pieeju šādai aizsardzībai.

Novērtējums par to, vai aizsardzības dalībnieks veic **“pamatotus pasākumus”**, ir praktisks jautājums, un tas attiecas uz to, kādus pasākumus var pamatoti paredzēt, lai novērstu vajāšanu vai būtisku kaitējumu, kas izraisījis pieteikuma iesniedzēja bailes. Tas, kādi pasākumi būtu kvalificējami kā pamatoti pasākumi, ir atkarīgs arī no bailes izraisījušā kaitējuma smaguma. Sliktas izturēšanās noteiktas smaguma pakāpes nevar izslēgt pat tad, ja tiek veikti pamatoti pasākumi, lai novērstu vajāšanu vai būtiska kaitējuma nodarīšanu.

Uz vajāšanas darbībām vai tādām darbībām, kas izraisa būtisku kaitējumu, to smaguma dēļ parasti attiecas krimināltiesības. Tikai tas vien, ka par darbībām, kas veido vajāšanu vai būtisku kaitējumu, pēc to izdarīšanas tiek veikta atklāšana, apsūdzēšana un sodīšana, vēl neatbilst prasībai par efektīvu aizsardzību. Aizsardzības dalībniekiem jāveic pamatoti pasākumi, lai novērstu šādas kaitīgas darbības un mazinātu risku, ka šādas darbības varētu notikt.

Vērtējot efektīvas aizsardzības nodrošināšanas iespējas, var ņemt vērā tādus elementus kā, piemēram, situācija cilvēktiesību jomā, korupcija, resursu pietiekamība, tiesībaizsardzības prakse, tiesu iestāžu neatkarība u. c.

► “Neierobežota laikā” [atpakaļ uz kontrolsarakstu]

Tā kā starptautiskās aizsardzības nepieciešamības pārbaude ir nākotnē vērsta, būtiska nozīme ir tam, lai izvērtētu, vai aizsardzība izcelsmes valstī ir neierobežota laikā.

Īpaši rūpīgi šis elements būtu jāvērtē saistībā ar aizsardzību, ko nodrošina partijas vai organizācijas, ieskaitot starptautiskās organizācijas, kas kontrolē valsti vai būtisku valsts teritorijas daļu, ņemot vērā, ka to īstenotā kontrole parasti ir ierobežota laikā.

► Pieejamība [atpakaļ uz kontrolsarakstu]

Tas, vai pieteikuma iesniedzējam ir pieejama aizsardzība izcelsmes valstī, ir jāvērtē, ņemot vērā gan juridiskos, gan praktiskos aizsardzības šķēršļus. Šādi šķēršļi var būt saistīti ar pieteikuma iesniedzēja personisko situāciju, ar diskrimināciju, ar kultūras šķēršļiem, ar vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieka stāvokli u. c.

Ja vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieks ir valsts, var uzskatīt, ka aizsardzība nav pieejama. Tas ir saistīts ar prasību par valsts vēlmi nodrošināt aizsardzību.

Lai konstatētu, ka aizsardzība nav pieejama, būtu jāpamato, ka:

- pieteikuma iesniedzējs ir nesekmīgi centies saņemt kompetento iestāžu aizsardzību izcelsmes valstī; vai

- pieteikuma iesniedzējs nebūtu saņēmis aizsardzību, ja viņš vai viņa to būtu pieprasījis, piemēram, gadījumā, ja aizsardzība vispārēji nav pieejama vai to pieprasīt būtu bez nozīmes vai pat bīstami.

Tomēr tas, ka izcelsmes valstī ir izsmeltas visas tiesiskās aizsardzības iespējas, nav priekšnoteikums apgalvojumam, ka aizsardzība pret vajāšanu vai būtisku kaitējumu nav pieejama. Pienācīga uzmanība ir jāpievērš pieteikuma iesniedzēja personīgajiem apstākļiem, jo īpaši, ja viņš vai viņa pieredzējis(-usi) sliktu izturēšanos, ko veicis aizsardzības dalībnieks vai tāds aizsardzības dalībnieks, kas iepriekš nav pasargājis pieteikuma iesniedzēju no vajāšanas vai būtiska kaitējuma.

Iekšējās aizsardzības alternatīva [\[atpakaļ uz kontrolosarakstu\]](#)

Ženēvas konvencija	Kvalifikācijas direktīva	Valsts tiesību akti
1. panta A punkta 2. daļa	8. pants	

Ja aizsardzība nav pieejama izcelsmes valstī dzīvesvietas apgabalā, ir jāpārbauda, vai šajā valstī nav kāda cita droša teritorijas daļa.

Tādējādi atbildīgais darbinieks var noteikt, ka pieteikuma iesniedzējam nav nepieciešama starptautiskā aizsardzība, ja izcelsmes valstī ir kāda konkrēta teritorijas daļa, kur viņam vai viņai nav pamatoti jābaidās no vajāšanas vai nepastāv būtiska kaitējuma risks, vai ir pieejama aizsardzība pret vajāšanu vai būtisku kaitējumu.

Atbildīgajam darbiniekam ir pienākums pierādīt, ka iekšējā aizsardzība ir pieejama konkrētajā izcelsmes valsts apgabalā. Atbildīgajam darbiniekam ir jāidentificē šis apgabals.

Lai noteiktu, ka iekšējā aizsardzība ir pieejama pieteikuma iesniedzēja izcelsmes valsts **konkrētā daļā**, ir jākonstatē atbilstība šādiem trim kumulatīviem kritērijiem:

Šī valsts daļa ir pieteikuma iesniedzējam **droša**.

Pieteikuma iesniedzējs var **piekļūt** šai valsts daļai.

Attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju var **pamatoti pieņemt, ka tas uzturēsies** šajā valsts daļā.

Nav noteikta prasība, ka pirms starptautiskās aizsardzības meklēšanas ir jābūt izsmeltām visām pieteikuma iesniedzēja iespējām saņemt aizsardzību citā izcelsmes valsts daļā. Novērtējums ir vērsts uz to, vai šāda alternatīva ir pieejama laikā, kad tiek pieņemts lēmums.

► **Drošība izcelsmes valsts daļā** [\[atpakaļ uz kontrolosarakstu\]](#)

Teritorija ir pieteikuma iesniedzējam droša, vai nu tāpēc, ka viņam vai viņai šajā teritorijā nav pamatotu baiļu no vajāšanas vai būtiska kaitējuma, vai arī tāpēc, ka viņam vai viņai šajā valsts daļā ir pieejama aizsardzība pret vajāšanu vai būtisku kaitējumu.

<p>Vajāšanas vai būtiska kaitējuma neesamība</p>	<ul style="list-style-type: none"> sākotnējās vajāšanas vai būtiska kaitējuma, kas radies dzīvesvietas apgabalā, neesamība: šajā sakarībā ir jāpārbauda vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieka ietekmes zona; <p style="text-align: center;">un</p> <ul style="list-style-type: none"> iespējamu jaunu vajāšanas vai būtiska kaitējuma veidu neesamība. <p>Ja vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieks ir valsts, tad droša teritorijas daļa, visdrīzāk, nebūs konstatējama izcelsmes valstī, jo parasti valstij ir pilnvaras visā tās teritorijā.</p>
<p>vai</p>	
<p>aizsardzības pret vajāšanu vai būtisku kaitējumu pieejamība</p>	<p>Aizsardzībai attiecīgajā teritorijā jāatbilst tiem pašiem obligātajiem elementiem, kuri ir paredzēti aizsardzībai pret vajāšanu vai būtisku kaitējumu izcelsmes valstī dzīvesvietas apgabalā (skatiet apakšsadaļu "Aizsardzības kvalitāte").</p> <p>Ja vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieks ir valsts, pastāv pieņēmums, ka efektīva aizsardzība pieteikuma iesniedzējam nav pieejama, jo parasti valstij ir pilnvaras visā tās teritorijā.</p> <p>Ja valsts ir attaisnojusi vai pieļāvusi tādu vajāšanu vai būtisku kaitējumu, ko īstenojuši nevalstiski dalībnieki, ir jāpārbauda nevalstisko dalībnieku ietekme teritorijā, kas tiek izvērtēta saistībā ar starptautisko aizsardzību.</p>

► **Piekluve izcelsmes valsts daļai [atpakaļ uz kontrolosarakstu]**

Lai uzskatītu, ka iekšējā aizsardzība kā alternatīva ir pieejama pieteikuma iesniedzēja izcelsmes valstī, ar to vien nepietiek, ka atbildīgais darbinieks identificē drošu valsts teritorijas daļu. Pieteikuma iesniedzējam ir jāvar droši un likumīgi ceļot uz šo valsts daļu un tikt tajā uzņemtam.

- **Droši ceļot** — pastāv drošs ceļš, pa kuru pieteikuma iesniedzējs, nesaskaroties ar liekām grūtībām, var praktiski ceļot tā, lai viņš vai viņa bez būtiskiem riskiem varētu piekļūt drošajai teritorijai izcelsmes valstī.
- **Likumīgi ceļot** — nepastāv juridiski šķēršļi, kas liedz pieteikuma iesniedzējam ceļot uz drošo teritoriju.
- It īpaši, ja pieteikuma iesniedzējam, lai piekļūtu drošajai teritorijai, ir jāšķērso trešā valsts, viņam vai viņai attiecībā uz to ir jābūt likumīgam pamatam.
- **Tikt uzņemts** — pieteikuma iesniedzējs ir saņēmis atļauju ierasties drošajā teritorijā no dalībnieka/dalībniekiem, kas to kontrolē.

► **Pamatotība attiecībā uz pieteikuma iesniedzēja uzturēšanos izcelsmes valsts daļā [atpakaļ uz kontrolosarakstu]**

Pamatotības pārbaudes pamatā ir **uz tiesībām balstīta pieeja**. Jo īpaši būtu jāgarantē pamatvajadzības, tai skaitā, *inter alia*, pajumte un higiēna. Turklāt pienācīga uzmanība ir jāpievērš personas iespējai nodrošināt sev un savai ģimenei iztikas līdzekļus, veselības pamataprūpi un izglītību bērniem.

Novērtējumā par to, vai pieteikuma iesniedzējam ir pamats uzturēties minētajā valsts daļā, ir jāņem vērā pieteikuma iesniedzēja individuālie apstākļi, piemēram, vecums, dzimums, veselības stāvoklis, sociālā izcelsme un izglītība, ģimenes un sociālās saites, valoda, dzimuma identitāte un seksuālā orientācija u. c.

Valstu vadlīnijas**Nevēlēšanās pieņemt izcelsmes valsts aizsardzību**

Gadījumā, ja aizsardzība ir pieejama izcelsmes valstī, var būt situācijas, kad pieteikuma iesniedzējs saskaņā ar pamatotiem argumentiem nevēlētos pieņemt šādu aizsardzību.

Tam, ka pieteikuma iesniedzējs nevēlas pieņemt izcelsmes valsts aizsardzību (tostarp aizsardzību, kas pieejama citā drošā izcelsmes valstī), ir jābūt saistītam ar viņa/viņas bailēm no vajāšanas vai būtiska kaitējuma riska.

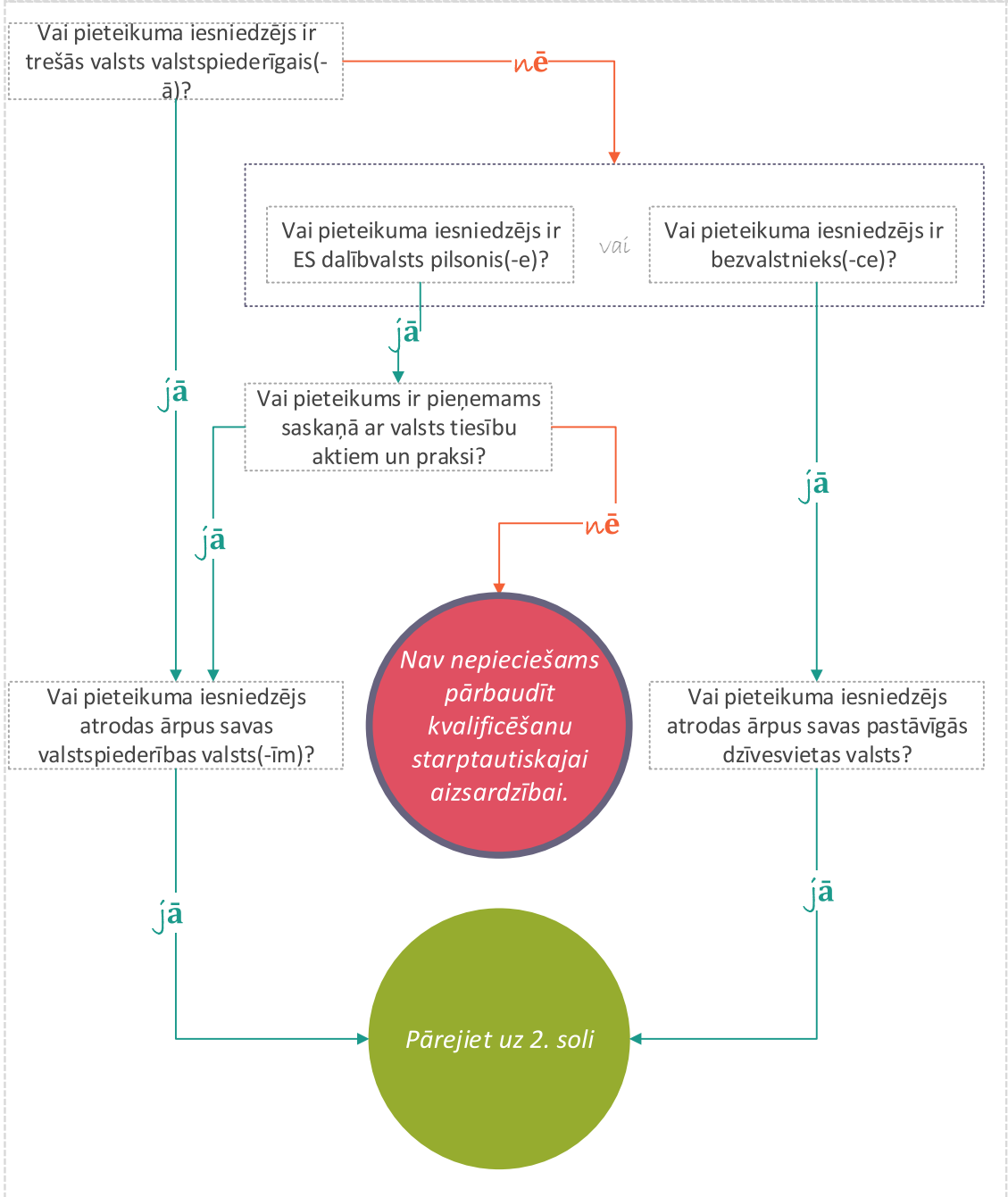
Traumatisku notikumu pieredze un to paliekošas sekas varētu būt neapstrīdams pamatojums attiecībā uz pieteikuma iesniedzēja nevēlēšanos pieņemt izcelsmes valsts aizsardzību.

PLŪSMAS DIAGRAMMAS

- ▶ *Vizuālas “soli pa solim” norādes, kas paredzētas atbildīgajam darbiniekam, lai pārbaudītu individuālo pieteikumu starptautiskajai aizsardzībai*

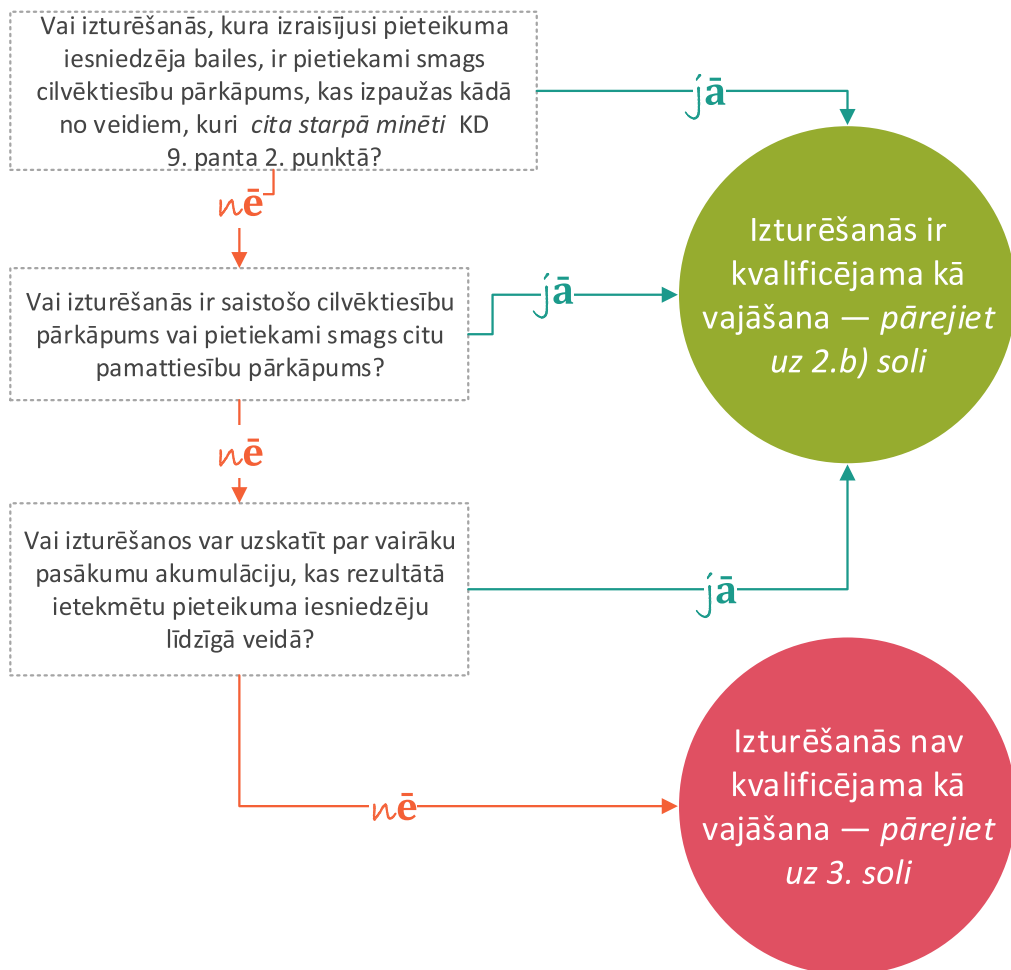
1

Sākotnējie apsvērumi: personiskā un teritoriālā piemērojamība

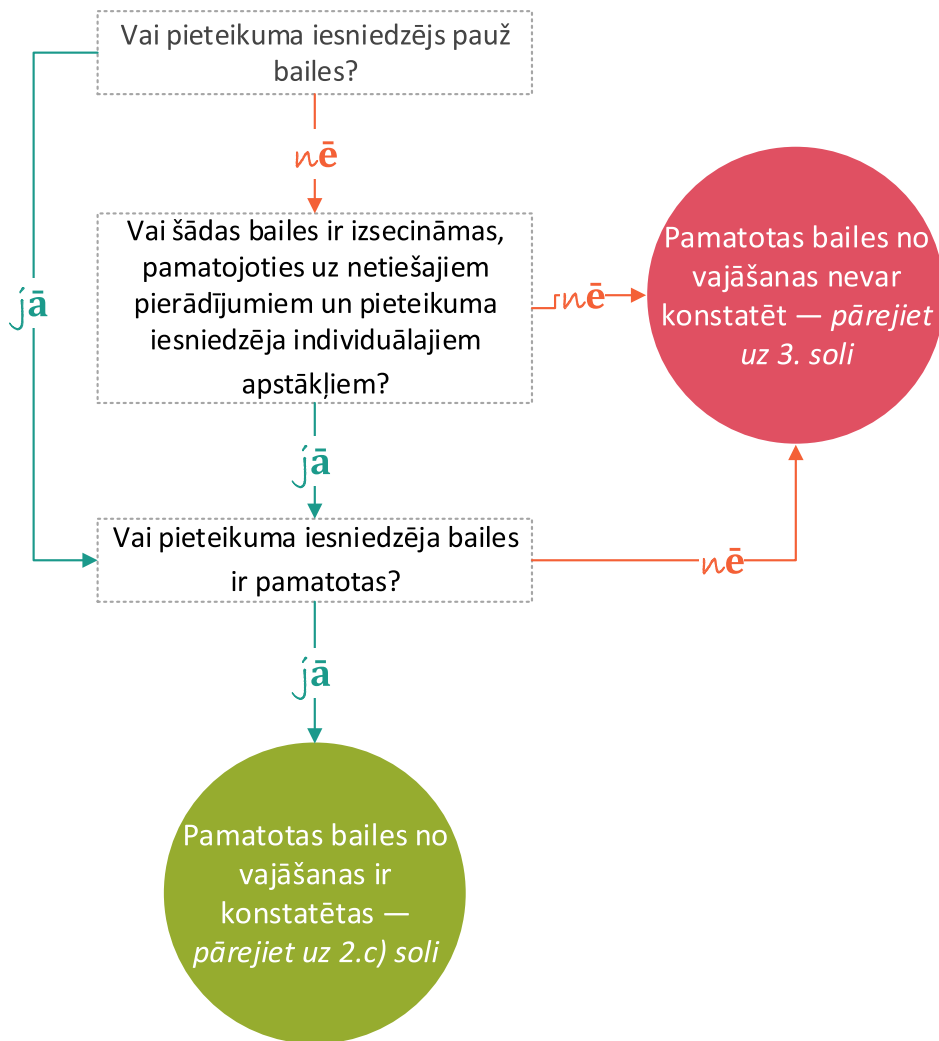
2a

Vajāšana

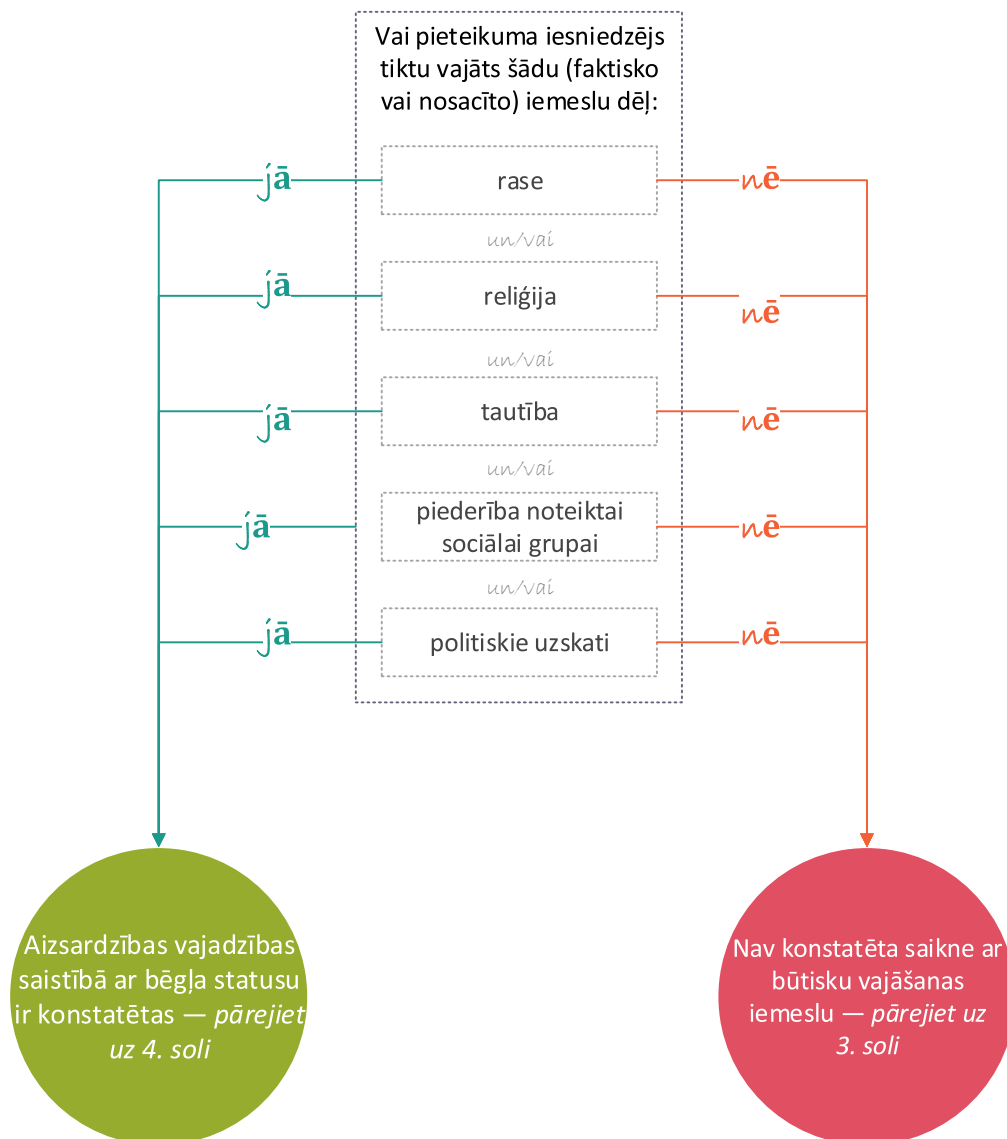
2b.

Pamatotas bailes

2c.

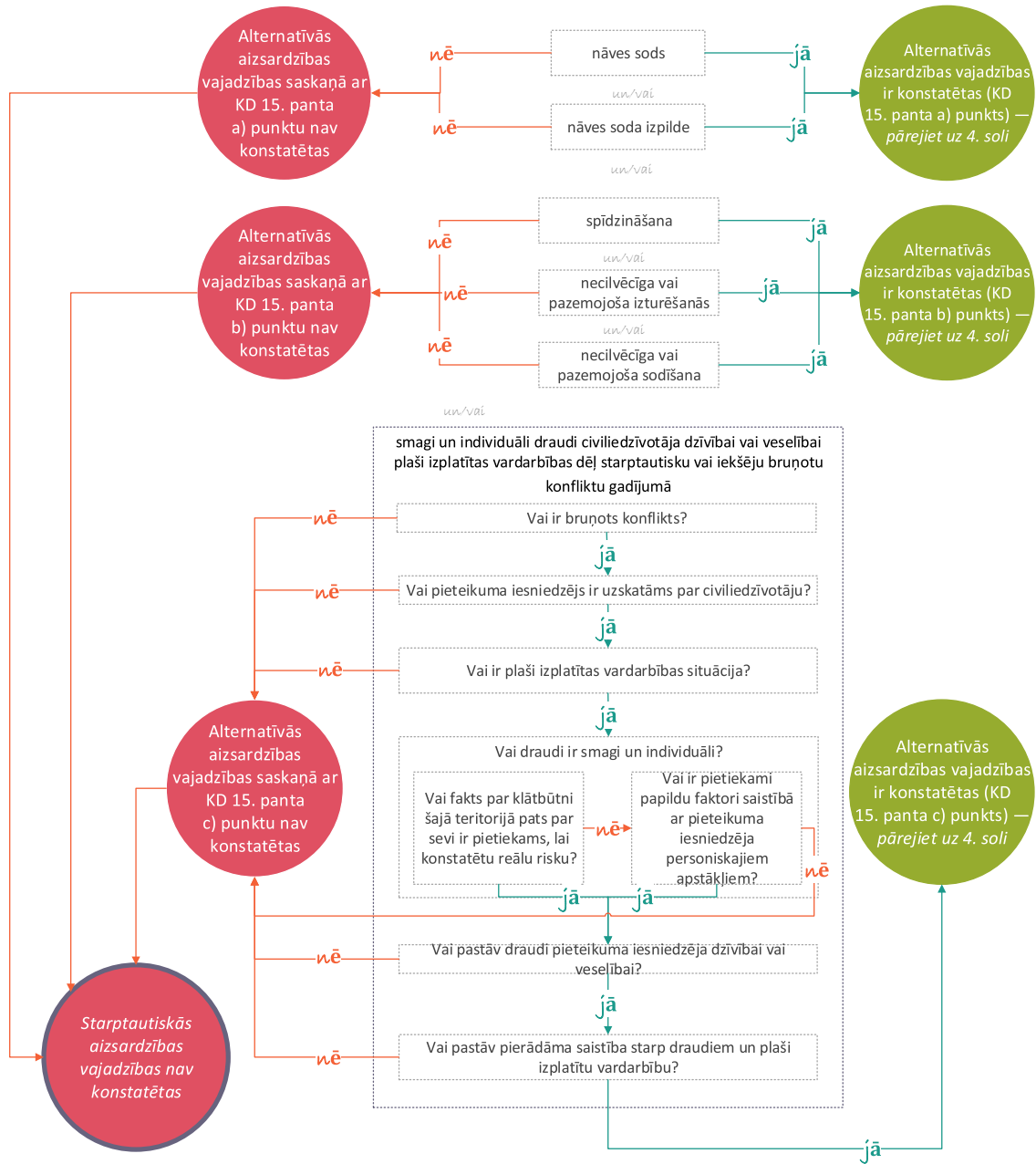
Vajāšanas iemesls

3

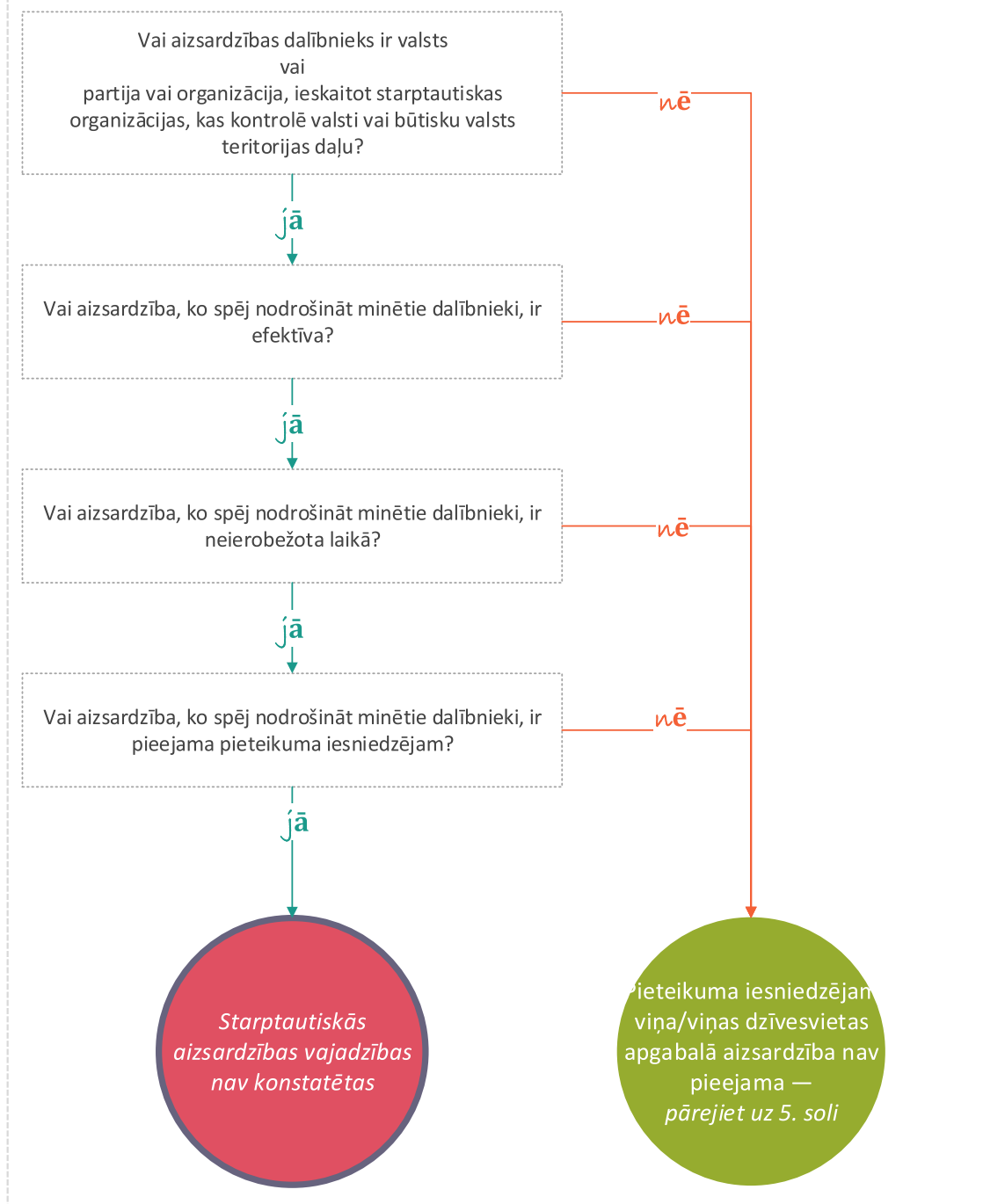
Alternatīvā aizsardzība

Vai ir pamatota iespējamība, ka pieteikuma iesniedzējs varētu saskarties ar kādu no turpmāk norādītajiem būtiska kaitējumu veidiem?

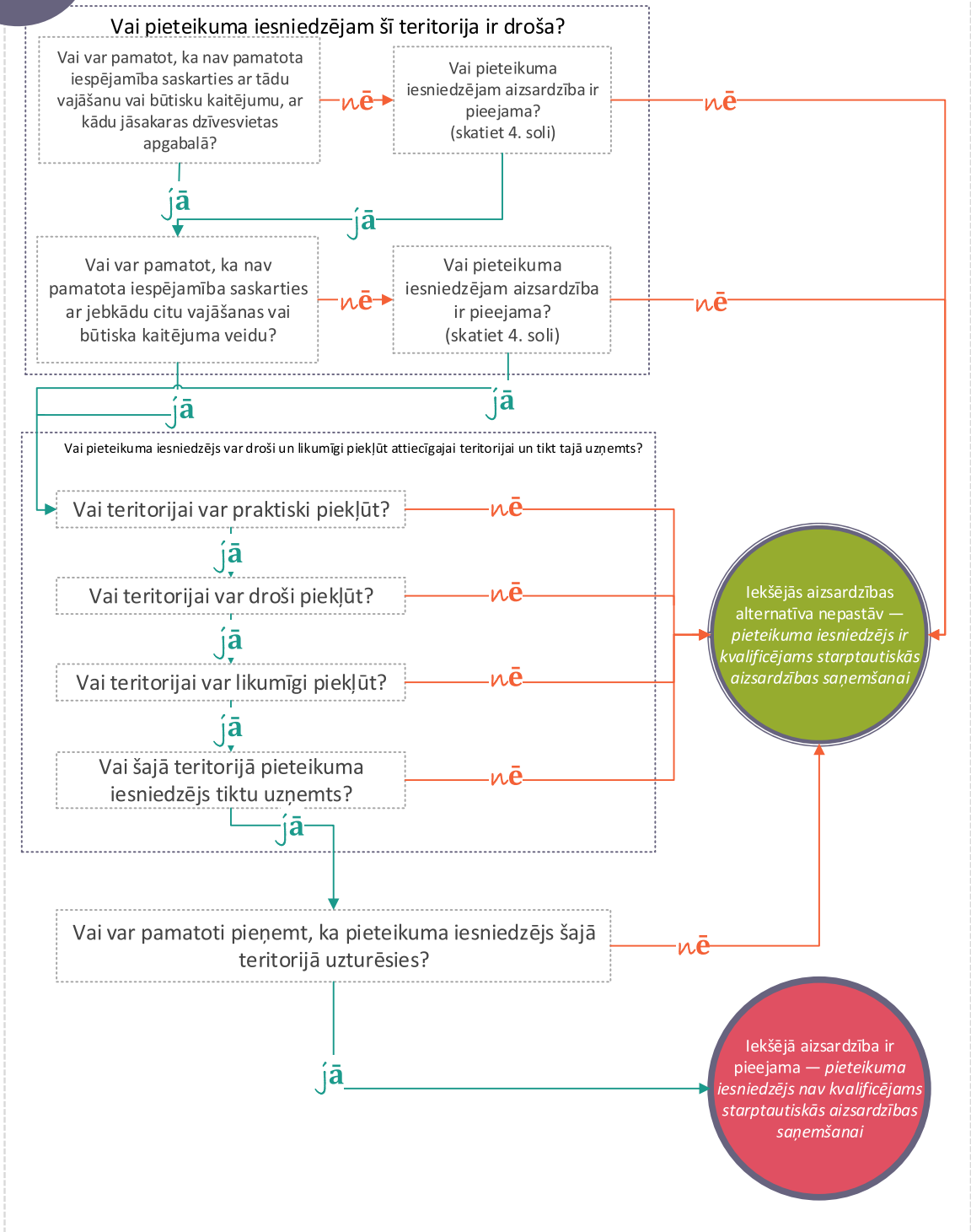
4

Aizsardzība izcelsmes valstī

5

Iekšējās aizsardzības alternatīva

ATSAUCES

- ▶ *Atsauces uz tiesību aktiem, attiecīgo tiesu praksi un papildu resursiem*
- ▶ *Izmantojiet ierakstīšanai paredzētās brīvās atstarpes, lai pievienotu atsauces uz valsts tiesību aktiem un judikatūru!*

Saīsinājumi

- ✓ **PPD** — Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/32/ES par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai
- ✓ **EST** — Eiropas Savienības Tiesa
- ✓ **ECTK** — Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija
- ✓ **ECT** — Eiropas Cilvēktiesību tiesa
- ✓ **ŽK** — 1951. gada Ženēvas konvencija un 1967. gada Protokols par bēgļa statusu
- ✓ **ICJ** — Starptautiskā Tiesa
- ✓ **KD** — Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 13. decembra Direktīva 2011/95/ES par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgs saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu

Citi resursi

UNHCR rokasgrāmata un pamatnostādnes par procedūrām un kritērijiem bēgļa statusa noteikšanai saskaņā ar 1951. gada konvenciju un 1967. gada Protokolu par bēgļa statusu, citi norādījumi, politikas dokumenti un *UNHCR* izpildkomitejas un pastāvīgās komitejas secinājumi ir atrodami [šeit](#).

Atsauces uz tiesību aktiem un attiecīgā tiesu prakse

Šis tiesību aktu atsauču un judikatūras pārskats nav paredzēts kā izsmelošs atsauces rīks. Tā mērķis ir tikai sniegt praktiskus norādījumus atbildīgajam darbiniekam, atsaucoties uz dažiem vissvarīgākajiem noteikumiem un judikatūru.

Turpmāk sniegtās atsauces ir organizētas pēc tematiem. Kur tas iespējams, tiesu praksei un papildu juridiskajiem instrumentiem ērtības labad ir pievienotas hipersaites.

Vispārēji principi

Atsauces uz tiesību aktiem	Judikatūra
ŽK 1. panta A punkta 2. daļa	✓ EST , 2014. gada 8. maija spriedums lietā C-604/12 H.N. pret <i>Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General</i> , EU:C:2014:302, 35. punkts (bēgļa statusa prioritāte)
KD 2. panta d) un f) punkts	✓ EST , 2012. gada 22. novembra spriedums lietā C-277/11 M. pret <i>Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General</i> , EU:C:2012:744, 64. punkts (lēmumu pieņemšanas procesa posmi)
KD 4. panta 3. punkts	
Valsts tiesību akti	Valsts judikatūra

Personiskā un teritoriālā piemērojamība

Atsauces uz tiesību aktiem	Judikatūra
<p>Ženēvas konvencijas 1967. gada Protokols par bēgļa statusu</p> <p>KD 2. panta d) un f) punkts</p> <p>1954. gada 28. septembra Konvencija par bezvalstnieka statusu, 360 UNTS 117</p> <p>24. protokols par patvērumu Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņiem</p>	<p>✓ <i>ICJ</i>, 1955. gada 6. aprīļa spriedums lietā <i>Nottebohm</i> (Lihtenšteina pret Gvatemalu), otrā stadija, <i>ICJ Reports 1955.</i>, 23.–24. lpp. (valstspiederības iegūšana)</p> <p>✓ <i>EST</i>, 2017. gada 7. marta spriedums lietā C-638/16 PPU X un X pret <i>État belge</i>, EU:C:2017:173, 49. un 51. punkts (KD teritoriālā piemērojamība)</p>
Valsts tiesību akti	Valsts judikatūra

Bēgļa statuss: pamatotas bailes no vajāšanas

Atsauces uz tiesību aktiem	Judikatūra
<p>ŽK 1. panta A punkta 2. daļa</p> <p>KD 9. pants</p> <p>KD 4. panta 4. punkts</p> <p>Vispārējā cilvēktiesību deklarācija, ANO Ģenerālās asamblejas 1948. gada 10. decembra Rezolūcija 217 (III)</p> <p>1966. gada 16. decembra Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (<i>ICCPR</i>), 999 UNTS 171</p> <p>1966. gada 7. marta Starptautiskā konvencija par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu, 660 UNTS 195</p> <p>1979. gada 18. decembra Konvencija par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu, 1249 UNTS 13</p> <p>1989. gada 20. novembra Konvencija par bērna tiesībām, 1577 UNTS 3</p>	<p>✓ <i>EST</i>, 2015. gada 26. februāra spriedums lietā C-472/13 <i>Andre Lawrence Shepherd</i> pret <i>Bundesrepublik Deutschland</i>, EU:C:2015:117, 25.–26. punkts (individuāls vajāšanas novērtējums); 46., 49. un 52.–56. punkts (militārā dezertēšana)</p> <p>✓ <i>EST</i>, 2012. gada 5. septembra spriedums apvienotajās lietās C-71/11 un C-99/11 <i>Bundesrepublik Deutschland</i> pret Y un Z, virspalāta, EU:C:2012:518, 57. punkts, 60.–67. punkts (smaguma pakāpe attiecībā uz iejaukšanos tiesībās uz reliģijas brīvību), 72. punkts (pietiekama smaguma pakāpe, lai kvalificētu kā vajāšanu), 78.–80. punkts (pamatotība)</p> <p>✓ <i>EST</i>, 2013. gada 7. novembra spriedums apvienotajās lietās C-199/12 līdz C-201/12 <i>Minister voor Immigratie en Asiel</i> pret X un Y un Z pret <i>Minister voor Immigratie en Asiel</i>, EU:C:2013:720, 53.–56. punkts (pietiekama smaguma pakāpe, lai kvalificētu kā vajāšanu, kriminālatbildība par homoseksuālām darbībām); 63.–64. punkts (iepriekš notikusi vajāšana); 73.–76. punkts (pamatotība)</p>

Atsauces uz tiesību aktiem	Judikatūra
<p>Konvencijas par bērna tiesībām fakultatīvais protokols par bērnu iesaistīšanu bruņotos konfliktos (2000. gada 25. maijs)</p> <p>Konvencijas par bērna tiesībām fakultatīvais protokols par bērnu tirdzniecību, bērnu prostitūciju un bērnu pornogrāfiju (2000. gada 25. maijs)</p> <p>2006. gada 13. decembra Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām, 2515 UNTS 3</p> <p>1966. gada 16. decembra Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām (ICESCR), 993 UNTS 3</p> <p>1961. gada Eiropas Sociālā harta, ETS Nr. 35 (1961. gada 18. oktobris) un pārskatītā Eiropas Sociālā harta, ETS Nr. 163 (1996. gada 3. maijs)</p>	
Valsts tiesību akti	Valsts judikatūra

Vajāšanas iemesli: rase

Atsauces uz tiesību aktiem	Judikatūra
<p>ŽK 1. panta A punkta 2. daļa</p> <p>KD 10. panta 1. punkta a) apakšpunkts</p> <p>1966. gada 7. marta Starptautiskā konvencija par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu, 660 UNTS 195</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ECT, 2015. gada 16. aprīļa spriedums lietā <i>Khamrakulov</i> pret Krieviju, pieteikums Nr. 68894/13, 66. un 67. punkts (vajāšana etniskās izcelsmes dēļ) ✓ ECT, 2015. gada 15. aprīļa spriedums lietā <i>A.A.</i> pret Franciju, pieteikums Nr. 18039/11, 58. punkts (vajāšana etniskās izcelsmes dēļ) ✓ ECT, 2015. gada 15. aprīļa spriedums lietā <i>A.F.</i> pret Franciju, pieteikums Nr. 80086/13, 50.–52. punkts (vajāšana etniskās izcelsmes dēļ) ✓ ECT, 2010. gada 15. jūnija spriedums lietā <i>S.H.</i> pret Apvienoto Karalisti, pieteikums Nr. 19956/06, 70. punkts (rasu diskriminācija) ✓ ECT, 2007. gada 11. janvāra spriedums lietā <i>Salah Sheekh</i> pret Nīderlandi, pieteikums Nr. 1948/04, 148. punkts (etniskā minoritāte) ✓ ECT, 2001. gada 10. maija spriedums lietā <i>Kipra</i> pret Turciju, pieteikums Nr. 25781/94, virspalāta, 306. punkts (rasu diskriminācija)
Valsts tiesību akti	Valsts judikatūra

Vajāšanas iemesli: reliģija

Atsauces uz tiesību aktiem	Judikatūra
<p>ŽK 1. panta A punkta 2. daļa</p> <p>KD 10. panta b) punkts</p>	<p>✓ EST, 2012. gada 5. septembra spriedums apvienotajās lietās C-71/11 un C-99/11 <i>Bundesrepublik Deutschland</i> pret Y un Z, virspalāta, Y un Z, EU:C:2012:518, 80. punkts (<i>nevar prasīt, lai pieteikuma iesniedzējs atteiktos no reliģiskajām darbībām</i>)</p> <p>✓ ECT, 2016. gada 23. marta spriedums lietā F.G. pret Zviedriju, pieteikums Nr. 43611/11, 123.–124. punkts (<i>ticības maiņa</i>)</p> <p>✓ ECT, 2013. gada 27. jūnija spriedums lietā M.K.N. pret Zviedriju, pieteikums Nr. 72413/10, 32.–44. punkts (<i>reliģiskā piederība</i>)</p>
Valsts tiesību akti	Valsts judikatūra

Vajāšanas iemesli: valstspiederība

Atsauces uz tiesību aktiem	Judikatūra
<p>ŽK 1. panta A punkta 2. daļa</p> <p>KD 10. panta c) punkts</p>	
Valsts tiesību akti	Valsts judikatūra

Vajāšanas iemesli: piederība noteiktai sociālai grupai

Atsauces uz tiesību aktiem	Judikatūra
<p>ŽK 1. panta A punkta 2. daļa</p> <p>KD 10. panta d) punkts</p> <p>KD 30. apsvēruma</p>	<p>✓ EST, 2013. gada 7. novembra spriedums apvienotajās lietās C-199/12 līdz C-201/12 <i>Minister voor Immigratie en Asiel</i> pret X un Y un Z pret <i>Minister voor Immigratie en Asiel</i>, EU:C:2013:720, 45.–49. punkts (<i>noteiktas sociālas grupas definēšana</i>); 53.–61. punkts (<i>kriminālatbildība par homoseksuālām darbībām</i>); 70.–76. punkts (<i>nevar prasīt, lai pieteikuma iesniedzējs slēpj savu homoseksualitāti vai atturas paust savu seksuālo orientāciju</i>)</p>
Valsts tiesību akti	Valsts judikatūra

Vajāšanas iemesli: politiskie uzskati

Atsauces uz tiesību aktiem	
ŽK 1. panta A punkta 2. daļa	
KD 10. panta d) punkts	
Valsts tiesību akti	Valsts judikatūra

Saikne (pamatojoties uz)

Atsauces uz tiesību aktiem	
ŽK 1. panta A punkta 2. daļa	
KD 9. panta 3. punkts	
Valsts tiesību akti	Valsts judikatūra

Alternatīvā aizsardzība: reāls būtiska kaitējuma risks

Atsauces uz tiesību aktiem	Judikatūra
KD 2. panta f) punkts	<ul style="list-style-type: none"> ✓ EST, 2009. gada 17. februāra spriedums lietā C-465/07 <i>Meki Elgafaji un Noor Elgafaji pret Staatssecretaris van Justitie</i>, EU:C:2009:94, 40. punkts (iepriekš izraisīts būtisks kaitējums) ✓ ECT, 2016. gada 23. marta spriedums lietā F.G. pret Zviedriju, pieteikums Nr. 43611/11, 115. punkts (reāla riska novērtējums) ✓ ECT, 2011. gada 11. oktobra spriedums lietā <i>Auad</i> pret Bulgāriju, pieteikums Nr. 46390/10, 99. punkta c) apakšpunkts (reāla riska novērtējums) ✓ ECT, 2008. gada 28. februāra spriedums lietā <i>Saadi</i> pret Itāliju, pieteikums Nr. 37201/06, 130. punkts (reāla riska novērtējums); 140. punkts (pierādījumu standarts) ✓ ECT, 1991. gada 26. septembra spriedums lietā <i>Vilvarajah un citi</i> pret Apvienoto Karalisti, 45/1990/236/302-306, 111. punkts (pierādījumu standarts)
Valsts tiesību akti	Valsts judikatūra

Alternatīvā aizsardzība: nāvessods vai tā izpilde

Atsauces uz tiesību aktiem	Judikatūra
<p>KD 15. panta a) punkts</p> <p>ECTK 2. pants</p> <p>Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas Sestais protokols, kas attiecas uz nāvessoda atcelšanu</p> <p>Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas Trīspadsmitais protokols par nāvessoda pilnīgu atcelšanu</p>	<p>✓ ECT, 2010. gada 2. marta spriedums lietā <i>Al-Saadoun un Mufdhi</i> pret Apvienoto Karalisti, pieteikums Nr. 61498/08, 115. punkts (nāvessods — nāvessoda izpildes gaidīšana)</p> <p>✓ ECT, lieta <i>Ilascu</i> un citi pret Moldovu un Krieviju, pieteikums Nr. 48787/99, 2004. gada 8. jūlija tiesas spriedums, 429.–433. punkts (nāvessods — nāvessoda izpildes gaidīšana)</p> <p>✓ ECT, lieta <i>Soering</i> pret Apvienoto Karalisti, 1/1989/161/217, 1989. gada 7. jūlijs, 111. punkts (nāvessoda izpildes gaidīšana)</p>
Valsts tiesību akti	Valsts judikatūra

Alternatīvā aizsardzība: spīdzināšana vai necilvēcīga vai pazemojoša izturēšanās vai sodīšana

Atsauces uz tiesību aktiem	Judikatūra
<p>KD 15. panta b) punkts</p> <p>ECTK 3. pants</p> <p>Konvencija pret spīdzināšanu un citiem nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas veidiem, 1465 U.N.T.S. 85, 1984. gada 10. decembris</p>	<p>✓ EST, 2014. gada 18. decembra spriedums lietā <i>C-542/13 Mohamed M’Bodj pret État belge</i>, virspalāta, 40.–41. un 50. punkts (pienācīgas veselības aprūpes nepieejamība)</p> <p>✓ EST, 2009. gada 17. februāra spriedums lietā <i>C-465/07 Meki Elgafaji un Noor Elgafaji pret Staatssecretaris van Justitie</i>, EU:C:2009:94, 28. punkts (ECT judikatūras būtiskums KD 15. panta b) punkta interpretācijā)</p> <p>✓ ECT, 2016. gada 13. decembra spriedums lietā <i>Paposhvili</i> pret Beļģiju, pieteikums Nr. 41738/10, 181.–193. punkts (pienācīgas veselības aprūpes nepieejamība)</p> <p>✓ ECT, lieta <i>Trabelsi</i> pret Beļģiju, pieteikums Nr. 140/10, 2014. gada 4. septembris, 113.–115. punkts (mūža ieslodzījums)</p> <p>✓ ECT, 2011. gada 21. janvāra spriedums lietā <i>M.S.S.</i> pret Beļģiju un Grieķiju, pieteikums Nr. 30696/09, virspalāta, 220. punkts (jēdzienu “necilvēcīgs” un “pazemojošs” definēšana)</p> <p>✓ ECT, 2010. gada 1. jūnija spriedums lietā <i>Gäfgen</i> pret Vāciju, pieteikums Nr. 22978/05, virspalāta, 108. punkts (smaguma pakāpe, lai kvalificētu kā spīdzināšanu)</p> <p>✓ ECT, 2002. gada 15. jūlija spriedums lietā <i>Kalashnikov</i> pret Krieviju, pieteikums Nr. 47095/99, 95. punkts (pazemojoša izturēšanās)</p> <p>✓ ECT, 1999. gada 28. jūlija spriedums lietā <i>Selmouni</i> pret Franciju, pieteikums Nr. 25803/94, virspalāta, 99.–101. punkts (spīdzināšanas noteikšana)</p> <p>✓ ECT, 1978. gada 15. marta spriedums lietā <i>Tyrer</i> pret Apvienoto Karalisti, pieteikums Nr. 5856/72, 30. punkts (pazemojoša izturēšanās)</p> <p>✓ ECT, 1978. gada 18. janvāra spriedums lietā <i>Trīja</i> pret Apvienoto Karalisti, pieteikums Nr. 5310/71, 167. punkts (atšķirība starp spīdzināšanu un necilvēcīgu vai pazemojošu izturēšanos vai sodīšanu)</p>
Valsts tiesību akti	Valsts judikatūra

Alternatīvā aizsardzība: smagi un individuāli draudi civiliedzīvotāja dzīvībai vai veselībai plaši izplatītas vardarbības dēļ starptautisku vai iekšēju bruņotu konfliktu gadījumā

Atsauces uz tiesību aktiem	Judikatūra
KD 15. panta c) punkts	<ul style="list-style-type: none"> ✓ EST, 2014. gada 30. janvāra spriedums lietā C-285/12 <i>Aboubacar Diakité pret Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides</i>, 35. punkts (bruņots konflikts) ✓ EST, 2009. gada 17. februāra spriedums lietā C-465/07 <i>Meki Elgafaji un Noor Elgafaji pret Staatssecretaris van Justitie</i>, EU:C:2009:94, 32.–33. punkts (smagi un individuāli draudi); 34.–35. punkts (plaši izplatīta vardarbība); 39. punkts (“diferencēšanas skalas” pārbaude) ✓ ECT, 2013. gada 5. septembra spriedums lietā K.A.B. pret Zviedriju, pieteikums Nr. 886/11, 75.–77. punkts (plaši izplatīta vardarbība) ✓ ECT, 2011. gada 28. novembra spriedums lietā <i>Sufi un Elmi</i> pret Apvienoto Karalisti, pieteikumi Nr. 8319/07 un Nr. 11449/07, 241. punkts (plaši izplatīta vardarbība)
Valsts tiesību akti	Valsts judikatūra

Starptautiskās aizsardzības vajadzības, kas rodas uz vietas (*sur place*)

Atsauces uz tiesību aktiem	Judikatūra
KD 5. pants	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ECT, 2016. gada 23. marta spriedums lietā F.G. pret Zviedriju, pieteikums Nr. 43611/11, 123.–124. un 144.–158. punkts (darbības patvēruma valstī — riska novērtējums) ✓ ECT, 2015. gada 21. jūlija spriedums lietā H.S. un citi pret Kipru, pieteikums Nr. 41753/10 un vēl 13 pieteikumi, 277. punkts (identificēšana, ko veic iestādes) ✓ ECT, 2014. gada 7. janvāra spriedums lietā A.A. pret Šveici, pieteikums Nr. 58802/12, 38.–43. punkts (darbību līmenis un identificēšana, ko veic iestādes) ✓ ECT, 2012. gada 15. maija spriedums lietā S.F. pret Zviedriju, pieteikums Nr. 52077/10, 68.–71. punkts (politiskās darbības līmenis)
Valsts tiesību akti	Valsts judikatūra

Vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieki

Atsauces uz tiesību aktiem	Judikatūra
KD 6. pants	<ul style="list-style-type: none"> ✓ EST, 2014. gada 18. decembra spriedums lietā C-542/13 <i>Mohamed M’Bodj</i> pret <i>État belge</i>, virspalāta, 35. punkts (vajāšanas dalībnieks kā obligāts nosacījums). ✓ ECT, lieta <i>Tatar</i> pret Šveici, pieteikums Nr. 65692/12, Eiropas Padome: Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2015. gada 14. aprīļa spriedums, 41. punkts (nevalstiskie dalībnieki) ✓ ECT, lieta <i>Sufi un Elmi</i> pret Apvienoto Karalisti, pieteikums Nr. 8319/07 un Nr. 11449/07, 2011. gada 28. novembra tiesas spriedums, 281.–282. punkts (vajāšanas dalībnieks kā obligāts nosacījums)
Valsts tiesību akti	Valsts judikatūra

Aizsardzības dalībnieki un aizsardzības kvalitāte

Atsauces uz tiesību aktiem	Judikatūra
<p>ŽK 1. panta A punkta 2. daļa</p> <p>KD 7. pants</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ EST, 2010. gada 2. marta spriedums apvienotajās lietās C-175/08, C-176/08, C-178/08 un C-179/08 <i>Aydin Salahadin Abdulla</i> un citi pret <i>Bundesrepublik Deutschland</i>, 67.–76. punkts (aizsardzības efektivitāte, ilgspēja un pieejamība, aizsardzības dalībnieki) ✓ ECT, 2013. gada 5. septembra spriedums lietā K.A.B. pret Zviedriju, pieteikums Nr. 886/11, 69. un 87. punkts (aizsardzības dalībnieki) ✓ ECT, 2007. gada 11. janvāra spriedums lietā <i>Salah Sheekh</i> pret Nīderlandi, pieteikums Nr. 1948/04, 147.–148. punkts (aizsardzības pieejamība) ✓ ECT, 2005. gada 26. jūlija spriedums lietā N. pret Somiju, pieteikums Nr. 38885/02, 163.–164. punkts (aizsardzības dalībnieki) ✓ ECT, 1998. gada 28. oktobra spriedums lietā <i>Osman</i> pret Apvienoto Karalisti, pieteikums Nr. 23452/94, 115.–116. punkts (aizsardzības efektivitāte)
Valsts tiesību akti	Valsts judikatūra

Iekšējās aizsardzības alternatīva

Atsauces uz tiesību aktiem	Judikatūra
KD 8. pants	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ECT, 2014. gada 3. aprīļa spriedums lietā A.A.M. pret Zviedriju, pieteikums Nr. 68519/10, 66.–67. punkts (drošība izcelsmes valsts teritorijas daļā) ✓ ECT, 2013. gada 5. septembra spriedums lietā K.A.B. pret Zviedriju, pieteikums Nr. 886/11, 80.–85. punkts (piekļuve izcelsmes valsts daļai, uzturēšanās pamatotība) ✓ ECT, 2013. gada 27. jūnija spriedums lietā D.N.M. pret Zviedriju, pieteikums Nr. 28379/11, 57.–59. punkts (drošība izcelsmes valsts teritorijas daļā, uzturēšanās pamatotība) ✓ ECT, 2013. gada 27. jūnija spriedums lietā S.A. pret Zviedriju, pieteikums Nr. 66523/10, 56.–58. punkts (drošība izcelsmes valsts teritorijas daļā) ✓ ECT, 2013. gada 27. jūnija spriedums lietā <i>M.Y.H. un citi</i> pret Zviedriju, pieteikums Nr. 50859/10, 68.–73. punkts (uzturēšanās pamatotība) ✓ ECT, lieta <i>Sufi un Elmi</i> pret Apvienoto Karalisti, pieteikumi Nr. 8319/07 un Nr. 11449/07, 2011. gada 28. novembra tiesas spriedums, 249. un 265.–296. punkts (piekļuve izcelsmes valsts daļai, uzturēšanās pamatotība) ✓ ECT, 2007. gada 11. janvāra spriedums lietā <i>Salah Sheekh</i> pret Nīderlandi, pieteikums Nr. 1948/04, 140.–148. punkts (klana aizsardzība, individuālie apstākļi) ✓ ECT, 2013. gada 27. jūnija spriedums lietā M.K.N. pret Zviedriju, pieteikums Nr. 72413/10, 35.–44. punkts (religiskā piederība, individuālie apstākļi)
Valsts tiesību akti	Valsts judikatūra

Kā sazināties ar ES

Klātienē

Visā Eiropas Savienībā ir simtiem *Europe Direct* informācijas centru. Sev tuvākā centra adresi varat atrast tīmekļa lapā https://europa.eu/european-union/contact_lv

Pa tālruni vai e-pastu

Europe Direct ir dienests, kas atbild uz jūsu jautājumiem par Eiropas Savienību. Ar šo dienestu varat sazināties šādi:

- pa bezmaksas tālruni: 00 800 6 7 8 9 10 11 (daži operatori par šiem zvaniem var iekasēt maksu);
- pa šādu parasto tālruņa numuru: +32 22999696;
- pa e-pastu, izmantojot šo tīmekļa lapu: https://europa.eu/european-union/contact_lv

Kā atrast informāciju par ES

Internetā

Informācija par Eiropas Savienību visās oficiālajās ES valodās ir pieejama portālā *Europa*: https://europa.eu/european-union/index_lv

ES publikācijas

ES bezmaksas un maksas publikācijas varat lejupielādēt vai pasūtīt šeit: <https://publications.europa.eu/lv/publications>. Vairākus bezmaksas publikāciju eksemplārus varat saņemt, sazinoties ar *Europe Direct* vai tuvāko informācijas centru (sk. https://europa.eu/european-union/contact_lv).

ES tiesību akti un ar tiem saistītie dokumenti

Ar visu ES juridisko informāciju, arī kopš 1952. gada pieņemtajiem ES tiesību aktiem visās oficiālajās valodās, varat iepazīties vietnē *EUR-Lex*: <http://eur-lex.europa.eu>

ES atklātie dati

ES atklāto datu portāls (<http://data.europa.eu/euodp/lv>) dod piekļuvi ES datu kopām. Datus var lejupielādēt un bez maksas izmantot kā komerciāliem, tā nekomerciāliem mērķiem.

■ Eiropas Savienības
Publikāciju birojs